

TENGE MONITOR

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ЭКОНОМИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ

Газет 2006 жылдың 15 желтоқсанынан шыға бастады

//11 НАУРЫЗ 2021 ЖЫЛ

СТАТИСТИКА

ТЕҢГЕ ТҰРАҚТЫ, НЕГЕ ОҢДА АЗЫҚ-ТҮЛІК БАҒАСЫ ҚЫМБАТ?

немесе FAO индексі соңғы жеті жылда ең жоғары деңгейге жетті

Ұлттық статистика бюросы бір жылдық тұтыну инфляциясын 7,4% деңгейінде тіркелді, бірақ азық-түлік бағасы 11,6% -ға өскен. 2021 жылдың ақпан айындағы қорытынды осыны көрсетіп отыр.

ТӘУЕКЕЛ БАҚАШ

Соңғы рет мұндай қарқынды азық-түлік инфляциясы 2016 жылы болған еді, сол кезде біздің экономика теңгенің девальвациясынан бастан кешіргені мәлім.

Ал енді биыл теңге тұрақты болса да, тұтыну бағасы неге жоғары деңгейге шықты? Азық бағасы неге өсті? Басты себеп — Қазақстан әлемдік азық-түлік нарығындағы трендтерге толық дайын емес болып

шықты. Аймақтардағы Азық-түлік тұрақтандыру қорлары тиімсіз деген болжам да зерттеуді талап етеді.

Соңғы жылы азық-түлік бағасы инфляцияның өсу драйвері болып отыр. 2019 жылдың басында азық бағасы айына орта есеппен 0,4% қоса бастады, міне, осы кезде көңілде алан туды. Қазан айына қарай ол 9,7%-ға жетті, содан кейін біршама баяулады, 2020 жылы еліміз коронакризиске түскен соң ештеңе тағы өсе бастады.

2021 жылғы ақпан айының қорытындысы бойынша азық-түлік 11,6%-ға қымбаттады.

Қатты қымбаттаған азық-түлік: қант (+40,4%), жұмыртқа (+32,9%), май (+24,0%), жеміс, көкөніс (+13,2%), балық (+10,7%). Тіпті ішкі нарықтағы азық

та, яғни қазақстандық өндірушілер 50 және одан да көп пайызға қамтитын азық-түлік те де қымбаттады:

нан-тоқаш (+10,5%), ет (+8,6%) сүт (+8,2%).

Бағаның өсуіне өзімізде әсер ететін фактор көп емес. Халықтың жекелеген топтары жоспардан тыс қаржыландыруды (негізінен бюджеттік сектор) алғанына қарамастан, жалпы халықтың табысы 2020 жылдың қорытындысы бойынша 2019 жылдың деңгейінде қалды (+0,6%). Бағаның өсуінің динамикамен түсіндіретін жалғыз нәрсе, ол — жұмыртқа бағасының өсуі, күс тұмауы үрейінен соң кейбір шетелдік құс фабрикалары жартылай ғана жұмыс істеуге көшті.

Бұл жерде су бетіне тағы сырт-

қы фактор шықты: азық-түліктің әлемдік бағасы біздің елге де ықпалын жасалды.

Қантар айында негізгі азық-түлік бағасының өзгеруін қамтитын FAO (БҰҰ-ның азық-түлік және ауыл шаруашылығы ұйымы) индексі соңғы жеті жылда ең жоғары деңгейге жетті.

Нашар өнім, зоонозды инфекция және 2020 жылы енген, саудадағы шектеу аясында азық-түліктің барлық түріне баға өсті, бірақ өсу әсіресе өсімдік майы сегментінде байқалды (бір жыл ішінде FAO индексі 30,1 пунктке өсті) және дәнді дақыл (+23,7 пункт), сонымен қатар сүт өнімінің әлемдік бағасы өсті (+7,2 пункт) және қант (+6,7 пункт).

ҚАЗАҚСТАН ҚОР НАРЫҒЫ

АКЦИЯЛАР	Last	%Δ1D	%Δ1M
Risers			
GB_KZMS	4 660,80	+0,88	+3,57
HSBK	136,60	+0,87	-1,01
KZTO	1 027,60	+0,44	+3,48
KEGC	1 671,00	+0,12	-0,54
KASE Индексі	2 951,52	+0,07	+3,11

АКШ НАРЫҒЫ	Last	%Δ1D	%Δ1M
TONIA	9,02	+0,16	+0,29
MM Index	9,02	+0,17	+1,17
TRION	8,95	-0,15	+0,13
SWAP-1D (USD)	8,60	+0,58	+0,69
TWINA	8,84	+0,04	+0,40
SWAP-2D (USD)	8,04	-0,08	+0,08

КОРПОРАТИВТІК ОБЛИГАЦИЯЛАР	Deals	Yield	DTM
SKKZb25	10,60	-	
KAFib9	10,60	-	
KZIKb27	9,25	-	
KZTKb4	8,95	-	
MFOkb1	15,89	-	
KSYb1	11,50	-	

МЕМЛЕКЕТТІК БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР	Deals	Yield	DTM
KZ_05_2410	1,28		
MUM156_0006	9,40		
MKM012_0148	10,50		
NTK364_2633	8,93		
NTK028_2704	8,79		
UA_01_2811	6,80		

ӘЛЕМДІК ҚОР НАРЫҒЫ

Индекстер		
KASE	2 951,52	3.11% ↑
FTSE 100	6 730,34	0.17% ↑
CAC 40	5 924,97	0.37% ↑
S&P 500	3 870,29	-0.81% ↓
Dow Jones	31 832,74	0.10% ↑
Nikkei 225	29 041,50	0.05% ↑
DAX	14 437,94	0.40% ↑
Nasdaq	13 073,83	3.69% ↑

Тауарлар		
Мұнай	66,93	-0.87% ↓
Алтын	1 710,35	-0.38% ↓
Платина	1 162,65	-0.96% ↓
Палладий	2 299,50	0.31% ↑
Никель	16 055,00	-0.63% ↓
Алюминий	2 174,00	0.42% ↑
Күміс	25,878	-1.16% ↓

Валюта нарықтары		
USD/KZT	420,890	0.33% ↑
EUR/KZT	500,060	0.18% ↑
USD/RUB	74,0297	-0.27% ↓
USD/CAD	1,2666	0.26% ↑
USD/JPY	108,81	0.32% ↑
EUR/USD	1,1882	-0.14% ↓
GBP/USD	1,3868	-0.18% ↓

ИНФРАҚҰРЫЛЫМ

Мердігер жолды неге күтіп ұстамайды?

«Казавтожол» ЖШС облыстық филиалының техника паркінң жартысына жуығы істен шыққан. Мұны күре жолдардағы қар тазалау жұмыстарына тапсырысу берілуі анықтады. Жолшылардың жолдарды талқандау күтіп ұстауы үшін 84 арнайы техника қажет болса, соның 65-і ғана бар. Өңір аумағындағы республикалық маңызы бар жолдардың күтімсіздігі техника жетіспеушілігінен туындап отыр, деп түпіндейді тексеріс қорытындысы мамандар.

ГУЛБАРШЫН ӘЖІГЕРЕЕВА

Түрлі көлік ағыны толастамайтын республикалық маңызы бар жолдардың қысқы мезгілдегі күтімсіздігі көлік жүргізушілердің сын салдағына ілігудей-ақ ілігіп келеді. Күре жолдардағы көкбөтенге көктайпақтың кесірінен ауыр жүк көліктері жол апатта-

рына жиі ұшырайды немесе жолдан тайып шығып кетеді. Жыл басталғалы бері мұндай 16 көлік оқиғасы орын алды. Сол апараты оқиғалардың 12-сі Атырау — Орал тасжолында болды. Жол апатынан 6 адам қайтыс болып, 30-дан астам адам жаракат алды.

Осы күре жолдардың күтіміне жауапты мердігер, яғни «Казавтожол» ЖШС-ның облыстық филиалы өз міндетіне неге салғырт қарайды? Жолдарды қардан сапалы тазартуға техникасы жеткілікті ме? Міне, осындай сұрақтарға жауап іздеген республикалық маңызы бар жолдарды қысқы мезгілде күтіп ұстауға тапсырысу беруші «Казавтожол» ҰК» АҚ-ның облыстық филиалының басшылығы жолшылардың жұмысын тексерді. Ақпанның 3, 4, 5 күндері БКО полиция департаментінің өкілі, полиция подполковнигі Сергей Асанов, БКО бойынша төтенше жағдайлар қызметінің аға лейтенанты Айбек Ахметжанов, «Жол активтерінің ұлттық сапа орталығы» РМҚ-ның облыстық филиалының инженері Нұрсұлтан Нұрмұхамедов, «Казавтожол» ЖШС-ның облыстық филиалының бас инженері Тілеу Бағазин, «Казавтожол» ҰК» АҚ облыстық филиалының жол пайдалану бөлімінің бастығы Дамир Птелеубаев «Казавтожолдың» облыстағы 4 жол пайдалану басқармасына қарасты учаскелерді аралап шықты.

ӨНІР ӨРІСІ

Әртарапты саланың әсері мол

Қыс аяқталып, көктемді дала жұмыстарына дайындық барысын пысықтайтын кез келді. Жамбыл облысы әкімлігінде откен кенесте аймақ басшысы Берікбек Сапарбаев сұрамалы сұмен қамтамасыз ету, егіс алқаптарын әртараптаңдыру мәселелеріне ерекше тоқталды.

БОТАҒӨЗ ӘБДІРЕЙҚЫЗЫ

Облыстық ауыл шаруашылығы басқармасының деректері бойынша, биыл егістік алқабы 25,8 мың гектарға ұлғайған. Оның ішінде дөңді және бұршақ дақылдарының алқабы 19,5 мың гектарға, жем-шөп дақылдары алқабы 14,2 мың гектарға артты.

БИЗНЕС&ЖАҢАЛЫҚ

АПТА ТЫНЫСЫ

Түрленген Түркістан

Киелі шаһар келбеті

Түркістан қаласында қызу жүріп жатқан көркейту мен абаттандыру жұмыстарының барысын бақылаған облыс әкімі **Өмірзақ Шөкеев** 32 секторда атқарылған жұмыстармен танысты.

Түркістан облысы әкімі баспасөз қызметінің мәліметінше, қаланы көркейту, абаттандыру үшін шаһар аумағы 32 секторға бөлінген. Әр секторға аудан, қала әкімдіктері мен басқарма басыпалары тікелей жауапты. Қала аумағына ағаштар отырғызылып, көшелерде жарық шамдар, қоқыс жәшіктері орнатылып, балалар алаңқайлары, демалыс орындары салынуда.

Кешенді жұмыс барысын бақылаған облыс басшысы ауқымды жұмыстардың тұрақты түрде жүзеге асуын қатаң бақылауды тапсырып, жауаптыларға бірқатар тапсырмалар жүктеді. Әр секторға 10-15 күше бекітілген. Онда жер тегістеліп, 10 мыңға жуық ағаш отырғызу, ұйымаларын қазып, тамшылап суғару жүйесіне қосу жұмыстарын жүргізу жүктелген.

Егілген ағаш көшеттері желден құлап, сынбау үшін сыммен не жіппен бекітіп, байлау жұмыстары қоса жүргізіледі. Бұдан бөлек, сенбіліктер ұйымдастырылып, ағаштар өктіліп, құл-қоқыстан тазартылу-

да. Газон егіліп, гүл егетін құмыралар қойылған. Жарықтандырылып, көгалдандырылуда. Сонымен қатар жаңа әуежай аумағына 140 мың тұн шаған, үйенкі, қарағаш, борзарша, жиде ағаш көшеттері отырғызылды. Алдағы 2-3 жылда бұл аймақ жайқалып, қалын орманға айналады. 28 га құрайтын қалалық дендробақта 12 мыңнан астам ағаш отырғызылды. Түркістан қаласының бас жоспарына сәйкес, облыста алғашқы рет 7 700 га аумаққа «Жасыл белдеу» құру жұмыстары жүргізілуде. 2019 жылы қолға алынған ауқымды іс-шара аясында өткен жылы 1 млн.-нан астам көшет отырғызылды.

Сарапшы пікірі

Жабдықтарды қалпына келтіру керек

Энергетика саласының сарапшысы **Жақып Хайрушев** электр қуаты тарифінің көтерілуіне не себеп болғанын айтты.

Энергетика министрлігі электр энергиясына арналған тарифтерді көтеру туралы бұйрығының жобасын жариялады. Құжат наурыздың 25-іне дейін

талқылауға шығарылып отыр. Осыған орай энергетика жөніндегі сарапшы аталған бұйрыққа қатысты түсініктер берді.

«Тарифті біртіндеп көтеріп, мерзімін белгілеп, әділ әдістеме әзірлеу керек. Реттеуші тарифті өзіне ыңғайлы болатындай жасай алмайды. Жабдықты пайдалануды энергетик-

тер де жүзеге асырады және олардың 80 пайызға тозуы бір күнде пайда болмағанын, ол жылдар бойы қалыптасқанын жақсы біледі», — деді сарапшы.

Оның айтуынша, тарифтердің көтерілуінен энергия үнемдеу болады. «Азық-түлік бағасы өскен кезде, оның өзіндік құны өседі. Ал электр энергиясы туралы айтатын болсақ, олар да тиімді табысқа жетуді қалайды. Тарифтердің көтерілуіне байланысты энергия үнемдеу компаниясы жүретінін түсіну маңызды. Адамдар жарық пен жылыды үнемдеуді үйренеді, өйткені оның бағасы арзан болмайды. Өңірлерде 5-7 жыл ішінде қажетті жабдықты қалпына келтіру үшін жарықтың бағасын кем дегенде 2-3 тенгеге көтеру керек», — дейді Ж.Хайрушев.

Еңбек қатынастары

Жұмыскерлер құқығы қорғалды

Жыл басынан бері мемлекеттік еңбек инспекторлары 1,8 мыңнан астам жұмыскердің құқығын қорғады.

1 наурыздағы жағдай бойынша мемлекеттік еңбек инспекторлары республиканың 210 кәсіпорнында 2,3 мың жұмыскердің алдында 856,3 млн теңгеден астам жаалақы берешегін анықтады. Аталған кәсіпорындардың басшыларына орындау үшін міндетті 189 ұйғарым беріліп, 18,5 млн теңгеден астам сомаға айыппұл салынды. Қабылданған шаралар, соның ішінде жаалақы бойын-

ша берешекті өтеудің қатаң кестесі мен мерзімін белгілеу нәтижесінде 1,8 мыңнан

астам жұмыскердің құқығы қорғалды. Оларға 814,6 млн теңге төленді.

ҮКІМЕТ: КЕЛЕЛІ МІНДЕТТЕР КӨШІНДЕ

Премьер-министр Аскар Мамин Экономикалық өсімі қалпына келтіру жөніндегі мемлекеттік комиссияның отырысын өткізді. Жылда жаңа экономикалық шынайылық жағдайында іскерлік белсенділікті ынталандыру мәселелері қаралды.

Отырыста ұлттық экономика министрі Ә.Ерғалиев, «Атамекен» ҰКП басқарма төрағасы А.Мырзахметов, қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің төрағасы М.Әбілқасымов, Премьер-министрдің бірінші орынбасары Ә.Смайылов баяндама жасады. 2020 жылдан бастап ұлттық экономикадағы қалпына келтіру сөрінінін қамтамасыз ету мақсатында

Шаралар кешені қабылданды

жұмыспен қамтуға жәрдемдесуді, кәсіпкерлік қызметті жандандыруды, цифрландыруды, АӨК-тің әлеуетін ашуы, сондай-ақ тұрғын үй-коммуналдық, көлік, әлеуметтік және сауда инфрақұрылымын дамытуға көзделетін бағдарлама қаржы шараларын бірнеше топтамасы қабылданды.

Өткен жылы COVID-19 пандемиясы салдарынан экономиканың ең көп зардап шеккен секторларының бірі — шағын және орта бизнес болды. Осыған байланысты был «Атамекен» ҰКП 50 мыңнан астам кәсіпкерге қосымша қолдау шараларына қажеттілік тұрғысынан сауалнама жүргізілді. Сауалнама нәтижелерінің негізінде 4 бағыт: бизнеске жүзметені азайту, қаржыландыруға, сұраныс нарықтарына және сапалы адам ресурстарына қолжетімділікті кеңейту бойынша 24 шарадан тұратын қосымша пакет әзірленді. Жаңа шаралар топтамасы жұмырда Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың

төрағалығымен өткен Реформалар жөніндегі жоғары кеңес асынында қаралды.

Шаралар кешені экономиканың зардап шеккен салаларындағы ШОБ субъектілерінің ЭҚЖЖ тізбесін ағымдағы жылғы 1 маусымға дейін жеңілдікті шарттармен қайта қаржыландыру үшін 29-дан 174-ке дейін кеңейтуді, мемлекеттік мүлік объектілері және квазимемлекеттік сектор мүлкі бойынша жалауу төлемдерін есептеуден бигылы 1 шілдеге дейін ШОБ зардап шеккен субъектілерін босатуы ұзартуды, ағымдағы жылдың соңына дейін мүлік салығын төлеуден босатуы ұзартуды, мүлік берушіден алған қорғау қаражаты түрінде кәсіпкерлік субъектілері жұмыскерлерінің табыстарын ЖТС-тан босатуы, мемлекеттік органдар мен квазимемлекеттік сектор субъектілерінің бастамасы бойынша заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлердің банкроттығына

мораторийді 2021 жылғы 1 шілдеге дейін ұзартуды, отандық тауар өндірушілердің мемлекеттік сатып алуға қолжетімділігін арттыруды, «Даму» ҚДҚ» АҚ кепілдік беру қурауын Ұлттық банктің жеңілдікпен несиеленуді бағдарламасына тартуды қамтиды. Қосымша шаралар пакеті озық қалпына келтіру сөрініні және жаңа экономикалық шынайылық жағдайында іскерлік белсенділікті ынталандыратын әжөкүйені қалыптастыруды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Тікелей іс-қимыл шаралары ағымдағы жылы ІЖӨ-нің 3%-ға өсуіне қол жеткізуге ықпал ететін болады, 3,3 млн-нан аса дамы жұмыс істейтін 1,2 млн-нан астам кәсіпкерлік субъектілерін қолдауды қамтамасыз етеді.

Үкімет басшысы Парламент Мәжілісіне 25 наурызда дейін енгізу үшін Ұлттық экономика министрлігіне қолданастағы заңнамаға тиісті түзетулер топтамасын Үкіметке енгізуді тапсырды.

Сапалы өсудің басты шарты

Премьер-министр Аскар Маминнің төрағалығымен өткен Инвестициялық штабтың отырысында Президент жанындағы Реформалар жөніндегі жоғары кеңес шеңберінде таныстырылған инвестицияларды басқару бойынша жаңа тәсілдер қаралды.

Ұлттық экономика министрі Ә.Ерғалиев Қазақстанның 2025 жылға дейінгі Ұлттық даму жоспарында, сондай-ақ Nur Otan партиясының сайлауалды бағдарламасында негізгі капиталға салынған инвестициялар көлемін 2025 жылғы ІЖӨ-нің 30%-ына дейін, тікелей шетелдік инвестициялар көлемін \$30 млрд-қа дейін жеткізу мақсаты қойылғанын атап өтті. Осы нысаналы көрсеткіштерге қол жеткізу үшін инвестицияларды тартып алуға және проактивті тарту бойынша жүйелі шаралар іске асырылатын болады. Инвестициялар тарту үшін агроөнеркәсіптік кешен, туризм, инфрақұрылым, машина жасау, фармацевтика, ТМК, мұнай химиясы, IT, білім беру және қосылған құн деңгейі жоғары басқа да салалар басым секторлар болып айқындалды. Инвестициялардың нысаналы көлемдерінің көрсеткіштері салалар бойынша, мемлекеттік органдар мен өңірлердің әкімдіктері жылдар бойынша бөле отырып, деконпозицияланды.

Премьер-министрдің орынбасары — сыртқы істер министрі М.Тілеуберді 32,4 трлн теңге сомасына 1600-ден астам жобадан тұратын пул құрылғанын айтты. Тікелей шетелдік инвестициялар ағынын қарқындалуы жөніндегі жаңа тәсілдерді іске асыру шеңберінде Сыртқы істер министрлігінің шетелдік мекемелері үшін үш жылдық Елдік бағдарламалар әзірленіп, қабылданды. Әрбір бағдарлама белгілі бір елдің экономикасының құрылымының ерекшелігін ескере отырып, оның тартылетінін салалар мен компанияларын көрсетеді.

Ауыл шаруашылығы министрі С.Омаров бес жыл ішінде АӨК саласында жалпы сомасы 4,1 трлн теңгеге 400-ге жуық инвестициялық жобаны іске асыру жоспарланып отырғанын айтты. Жыл 2025 жылға қарай жалпы ауыл шаруашылығы өнімінің көлемін 1,3 есе, ал экспортты 2 есе ұлғайтуға мүмкіндік береді. Бұл ретте 2023 жылға қарай ішкі нарықты негізгі әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарлар бойынша отандық өніммен молықтыру қамтамасыз етілетін болады.

Қарағанды облысының әкімі Ж.Қасымбек биыл өңірде машина жасау, металлургия және ТМК сияқты салаларға кемінде 810 млрд теңге инвестиция тарту жоспарланып отырғанын айтты. Жыл соңына дейін 2,5 мыңнан астам жаңа жұмыс орындарын құрумен 282,2 млрд теңге сомасына 14 жоба аяқталатын болады.

Костанай облысының әкімі А.Мұхамбетов алдағы бес жылда өңірде машина жасау, ауыл шаруашылығы, жаңартылған энергетика, денсаулық сақтау және басқа салаларда 1,6 трлн теңгеден астам сомаға 59 жобаны іске асыру жоспарланып отырғанын атап өтті.

Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің төрағасы — «Астана» халықаралық қаржы орталығының (АХКО) басқарушысы Қ.Келімбетов

шетелдік және отандық инвесторлармен жұмыс істеудің жаңа алгоритмі АХКО және «Kazakh Invest» ҰК» АҚ-ның барлық инвестициялық жобаларды егжей-тегжейлі тексеруін көздегінін баяндады.

Инвесторлармен өзара іс-қимылдың тиімділігін арттыру үшін «Kazakh Invest» ҰК» АҚ және АХКО-ның «Business Connect» бөлімшесі сарапшыларынан «Task Force» арнайы келіссөз командасы құрылатын болады. Сонымен қатар, квазимемлекеттік сектор субъектілерінің — «Самұрық-Қазына» ҰӨК» АҚ мен «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-ның инвестициялар тарту жөніндегі жұмысқа қатысуы кеңейтіледі.

«Жаңа инвестициялық циклді қалыптастыру — іскерлік белсенділікті қалпына келтірудің және экономиканы одан әрі сапалы өсуінің басты шарты», — деді Премьер-министр А.Мамин. Стратегиялық инвестициялық келісімдер жасау жөнінде шешімдер қабылдаудың негізгі орталығы Инвестициялық штаб болады. Үкімет жұмысының қорытындысы бойынша жыл сайынғы негізде инвестициялар бойынша ұлттық баяндама қалыптастырылады.

Бетгі дайындаған — **Ботарғаз ӘБДІРЕЙҚЫЗЫ**

БИЗНЕС&ҚОҒАМ

↳ СТАТИСТИКА

Теңге тұрақты, неге онда азық-түлік бағасы қымбат?

немесе *FAO* индексі соңғы жеті жылда ең жоғары деңгейге жетті

> [1]

Сыртқы фактор екенін білік те айтты отыр.

– Жоғары экспорттық сұранысқа не тауар, маусымаралық кезеңде дәстүрлі түрде қымбаттайтын көкөніс, міне, осылар – импортқа тәуелді өнімдер, – деген болатын сауда және интеграция министрі Бақыт Сұлтанов өткен сөйсенбіле.

Инфляция (оның ішінде азық-түлік) – тауар нарығындағы сұраныс пен ұсыныстың жай-күйіне ғана емес, экономикадағы ақша мөлшеріне де байланысты күрделі экономикалық құбылыс. Осыған қарамастан елімізде бағаның өсуіне қарсы күреске жауапты бір адамды бекіту әдетке айналған. Қазір бұл рөлде сауда министрлігі, ал өңірлік деңгейде – иелігінде азық-түлік тұрақтандыру қоры бар облыстық әкімдіктер тұр.

Сауда және интеграция министрлігі өңірлік азық-түлік тұрақтандыру қорының жұмысы толық тиімді емес деп санайды. Министрліктің бағалауы бойынша, тұрақтандыру қоры интервенциясының көлемі жерінде азық-түліктің тұтынуының 0,2-ден 1,4%-ын ғана қамтиды. Сондықтан тұрақтандыру қоры бағаға әсер ете алмайды. Қорға арнап қор жинаудың өзі дұрыс жасалмайды: Сұлтанов мырза Ақтөбе облысын мысалға келтірді, онда қант пен қарақұмық, күнбағыс майы мен жұмыртқаның бағасы өсіп жатыр,

ал тұрақтандыру қорына көкөністер сатып алынған.

Осы министрлік, облыстық әкімдіктер және әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациялар азық-түлік тұрақтандыру қорына жиналған қорды неғұрлым тезірек әзірлеуі қажет, өйткені жазғытұрым мезгілі жақындап келеді: бұл уақыт – азық-түлік инфляциясы қатты үдейтін екі кезеңнің бірі. Қысқы азық-түлік қорды толтырып тастау мүмкін емес,

сондықтан жергілікті билік сөйрәмамыр айларында жекелеген азық-түлік бағасын тоқтатуға тырысады. Республикалық деңгейде неғұрлым экспортқа тыйым салуды немесе квоталар енгізуді күткен де дұрыс.

Әзірге 2021 жылдың инфляциясы елімізде төмен болуы мүмкін деген оптимистік болжам бар. Ұлттық банк инфляцияны 6-8% дәлізіне күтіп тұр. Дүниежүзілік банк өткен жылдың күзінде «Еуропа және

Орталық Азия» өңіріне арнаған бағамасында Қазақстандағы инфляцияны 2020 жылы 7,7% (іс жүзінде 7,5%), 2021 жылы 6,2% және 2022 жылы 5,4% деңгейінде болжаған болатын.

FAO ұйымының болжамы бойынша, әлемдік азық-түлік нарығы тұрақты болуы керек: аграрлық аймақтарда егіс алқабы кеңейеді және ауа райы қолайлы болып, егін бітік шығалы, дейді.

ӘЛЕМДІК АҚПАРАТ

Жаһандық талаптарға неге сәйкес емеспіз?

АҚШ-тың Morningstar рейтингтік агенттігі әйгілі Reuters ақпарат құралы алауытының мәліметтеріне, әлеуметтік, экологиялық және корпоративтік басқаруға (Environmental, Social & Governance, ESG) ден қойған қорлардың инвестициялық тартымдылығы 2020 жылы күрт өсті деп мәлімдейді. Соның нәтижесінде олардың басқаруындағы активтер төртінші тоқсанға 29%-ға, рекордтық көрсеткіш – 1,7 трлн АҚШ долларына дейін өсіп кеткен.

Сондай-ақ бұл қорларға қаржылардың түсімі 2020 жылдың төртінші тоқсанында 88%-ға ұлғайып, 152,3 млрд АҚШ долларына дейінгі рекордтық деңгейге жеткен. Капиталдың, ESG ұстанымдарына адал, орнықты компаниялар жағына қарай ойынсты, деп белдік Bloomberg Intelligence қаржылық талдау компаниясы да атап көрсетеді.

Сонымен қатар Қазақстан Республикасы орнықты даму саласында өзіне тиісті міндеттемелер қабылдағанына қарамастан, еліміздегі алдыңғы қатарлы холдингтердің бірі саналатын «Бәйтерек» ҰБК, бүгінгі күнге өз стратегиясы мен саясатында ESG саласында, өзінің еншілес және тәуелді құрылымдарының стратегиясы мен саясатында да заманауи жаһандық талаптарға сай емес. Бұл туралы отандық бизнес пен қаржы туралы талдаушы Finprom.kz порталы: «Холдинг рейтингі тағайындалғанын жариялайды да, біз ашық көздерден (ал бұл ESG саясатының міндетті талабы) рейтингтің өзі туралы емес, оның атауы мен мәртебесі туралы да ақпарат таба алмадық», деп жазады.

S&P экономикамыздың рейтингін растады

Standard & Poor's Global Ratings кредиттік агенттігі Қазақстан экономикасының рейтингін «BBB-/A-3» деңгейінде, «тұрақты» болжамымен растады. Бұл туралы агенттік өз сайтында жазады.

Бұл беделді рейтингтік агенттік, басқа да алдыңғы қатарлы қаржылық институттармен қатар, ұлттық экономикамыздың қысқа мерзімді келешекте желел қалпына келетінін болжап отыр.

Агенттіктің бағалауына, IЖӨ өсімінің қарқыны 2021 жылы 3,2% құрайды. S&P ұлттық экономикамыздың 2021 жылғы өсуінің негізгі факторы мұнай саласы емес, әсіресе құрылыс, ауыл шаруашылығы мен өндіріс өнеркәсіп салалары болады, деп атап көрсетеді.

ДСҰ министрлер конференциясы Женевада өтеді

Дүниежүзілік сауда ұйымының (СҰТ) он екінші Министрлік конференциясы (МК-12) 2021 жылдың қарашасында Женевада өтеді. Бұл туралы шешім 1-ші наурызда Дүниежүзілік сауда ұйымының Бас кеңесінде және бас директор Нгози Оконджо-Ивеала қаталықпен өткен мәжілісте қабылданды.

Олардың қатарында Қазақстан да бар. Қолданбалы экономиканың зерттеу орталығы (AERC) мәліметтеріне сәйкес, Қазақстанның нақты IЖӨ-сінің құлдырауы 2019 жылмен салыстырғанда 3,6%-ды құраған – бұл 1995 жылдан бергі ең нашар көрсеткіш.

ДСҰ Бас кеңесі төрағасы, Жаңа Зеландия Елшісі Дэвид Уолкердің хабарлауына, ДСҰ мүшелерімен кенесулер барысында, коронавирус індеті мен жаңа штамдар пайда болуы салдарынан, МК-12 шарасын 2021 жылғы 21-24 маусымда Нур-Сұлтан қаласында өткізуді мүмкін еместігі атап көрсетілген.

COVID-19 індетінен туындаған белгісіздік пен шектеулердің сақталуын ескере келе, Қазақстан ДСҰ-ға мүше елдердің МК-12 халықаралық шарасын 2021 жылдың соңында Женевада өткізу пікірінші қолдайына келісімін беріп, сол конференцияда төрағалық етуге дайын екендігін білдірді.

Батыс Қазақстан облысы

Батыр РАХМЕТҰЛЛИН

↳ ИНФРАҚҰРЫЛЫМ

Мердігер жолды неге күтіп ұстамайды?

> [1]

№ 38, 39, 40, 41 жол пайдалану басқармалары – Самара – Шымкент, Атырау – Орал, Орал – Таскала – РФ шекарасы, Подстепное – Федоровка – РФ шекарасы, Орал – РФ шекарасы (Бузулукқа дейін), Чапаев – Жалпақтал – Қазталов – РФ шекарасы, Қазталов – Жөнібек – Ресей шекарасы бағытындағы және Хан Орда-сы ауылына кірме жолдарды күтіп ұстауға міндетті. Дамир Тілеубаев қазіргі уақытта «Казавтожол» ЖШС-ның өңірдегі республикалық маңызы бар 1176 шақырым жолға (облыс аумағындағы жалпы ұзындығы 1414 шақырым, оның 238 шақырымына күрделі жөндеу жүруде) қызмет көрсететінін айтты. Қыс мезгілінде жолдарды күтіп ұстауға 4 жол пайдалану учаскесі және «Казавтожолдың» 4 жол-эксплуатациялық пункті қатысады. Осы қызметтері үшін оларға республикалық бюджеттен 850 миллион теңге бөлінді. «Стандарттарға сәйкес 1176 шақырым жолға қызмет көрсету үшін 846 мамандандырылған жол техникасы қажет. Кәсіпорында тек 49 арнайы техника бар, бұл қажетті техниканың 40%-ын құрайды. Сондықтан мердігер басқа компаниялардан 16 арнайы техниканы жалға алады. Біз тексеріске жолға шыққан кезде «Казавтожолды» меншігіндегі 20 арнайы техника сынып қалып, тек 29-на ғана жол тазалауда жүрді», – деп түсіндірді Дамир Тілеубаев.

Сонда осы 29-ға мердігер жалға алған 16 техниканы қосқанда барлығы 45 техника ғана пәленбай шақырымдық күре жолды қар мен мұздан тазартатын болып шығады... Жолдардың күтіпсіздігі техника жетіспеушілігінен екені аң-айқын.

«Казавтожолдың» бірінші кезектегі міндеті – республикалық автокөлік жолдарын қар-мұздан уақтылы тазартып, күре жолдардағы үзіліссіз және қауіпсіз көлік қозғалысын қамтамасыз ету. Алайда мердігер өзінің мойнына алған міндеттемесін толыққанды орындамай отыр. Осыған байланысты биылғы қантар айының соңында тапсырыс беруші «Казавтожол» өзінің мердігері «Казавтожол» ЖШС-ына 74 миллион теңге көлемінде айыппұл салды. Мердігер тарапынан түіткілі мәселені шешуге талпыныс болмай-ынша, жолдар мұз орамдары мен қар қошқиндерінен тазармайды. Бұлай жалғаса берсе, мердігерге қатысты тиісті шаралар алынбақ. «Кәсіпорын қызметкерлерінің жұмысына еш шағыммыз жоқ. Олар дема-лық күндері де, мереке күндері де тас жолдарда жұмыс істейді. Бірақ олардың барлық техникасы ескі. Қысқы мезгілде алыс жолдарға қатынап жұмыс істейтіндіктен, техниканы тез бұзылады, Мәселен, «Казавтожолдың» облыстық филиалында 100 шақырым жолға бір күм сепкіш техника қолданылады. Ол бір қатынағанда жолдың 7 шақырымына күм себеді. Өз учаскесіне қарасты жолға түзгелдей күм-түз қоспасын мұзға себу үшін оған кем дегенде 12

рейс жұмысы керек. Өңгіме сағат тұра-лы емес, аптаның жұмысы туралы. Стандартқа сәйкес жауын-шашын түскеннен кейін республикалық жолдарды 6-8 сағат ішінде ретке келтіру керек. «Казавтожолдың» техника-мен жабдықталуы нашар, сондықтан оның жұмысы көлік жүргізушілерінің көңілінен шықпайды», – делі Дамир Тілеубаев.

Сергей Асановтың айтуынша, егер республикалық маңызы бар жолдарды күтіп ұстау сапасын апаттар саны тұрғысынан салыстыратын болсақ, көктайғаққа байланысты Орал – Таскала – РФ шекарасы жолында апатты жағдайлар аз болады (қыста жолды күтуге 12 техника, 15 жол жұмысшысы тартылған). Алайда бұл полицияның мердігердің жұмысына шағым жоқ дегенді білдірмейді. Биылғы қантарда БҚО полиция департаменті «Казавтожол» ЖШС-ның облыстық филиалына Орал –

Таскала – РФ шекарасы және РФ шекарасы – Самара – Шымкент шекарасы бағытындағы республикалық маңызы бар автожолдардың күтіпсіздігіне қатысты ҚР Әкімшілік кодексінің 426-бабының 3-бөлімі бойынша екі хаттама толтырған. Қазір материалдар Орал қаласының мамандандырылған әкімшілік сотына қару үшін жіберілді. Іс жүзінде мердігер аутожолдарды қар мен мұздан тазарту жөніндегі бұған дейін берілген нұсқаулықты орындаған жоқ. «Казавтожолдың» біз көрген техникасының көпшілігі жөндеуге қойылаған. Грейдерлер, күмспекіш техникалары жұмыс істейді. Қазір ауа райы құбылмалы, күн лезде жылыды, не қатты аяз тұрады. Егер жолшылар жолды қардан тазалап не күм сеуіп үлгермесе, жол бойындағы апаттар тыйылмайды», – делі Сергей Асанов.

БИЗНЕС&ӨНЕРКӘСІП

НАРЫҚ ЖАҢАЛЫҚТАРЫ

▶ ҰЛТТЫҚ БАНК

ОНЛАЙН ҚЫЗМЕТТЕР КӨЛЕМІ ӨСТІ

Төлем ұйымдары көрсететін қызметтер көлемі 15%-ға өсті.

Елімізде биыл қантарда 70 төлем ұйымы тіркелген. Өткен жылдың қорытындысы бойынша төлем ұйымдарының сервистері арқылы 2,3 трлн теңге сомаға 430,1 млн транзакция жүргізілді. Алдыңғы жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда сома 15%-ға ұлғайған болса, операциялар саны 7%-ға төмендеді.

Ұлттық банктің хабарлауынша, 2020 жылдың қорытындысы бойынша әрбір екінші операция төлем терминалдары мен кассаларға қолма-қол ақша салу арқылы жүзеге асырылған. Бұл ретте 2019-дың көрсеткіштермен салыстырғанда бытыр клиенттер онлайн тәсілмен бастамашы болған операциялардың көлемі 2 есе (656,6 млрд теңге) өскен, ал саны жағынан 1,5 есеге (97 млн операцияға дейін) ұлғайыпты.

Қазақстанда жұмыс істейтін 28 электрондық ақша жүйесінің 24-інің операторлары төлем ұйымдары, қалған 4-інікі – екінші деңгейдегі банктер мен «Қазпошта» АҚ болып табылады. Өткен жылдың қорытындысында төлем ұйымдарының сервистері арқылы 323,9 млрд теңге сома көлемінде электрондық ақша операциялары жүргізілді. Бұл барлық электрондық ақша жүйесі айналымының 73%-ын құрайды.

▶ ӘЛЕУМЕТ

ДӘРІГЕРЛЕРДІҢ ЖАЛАҚЫСЫ ҚАШАН КӨТЕРІЛЕДІ?

2023 жылға қарай дәрігерлердің жалақысы елдегі орташа жалақыдан екі жарым есе жоғары болуы мүмкін.

Осы орайда Орталық коммуникациялар қызметіндегі баспасөз мәслихатында денсаулық сақтау бірінші вице-министрі Марат Шоранов: «Медицина қызметкерлерін әлеуметтік қолдау қаламдарын мемлекет басшылығы ерекше бақылауда ұстап отыр. Мемлекет басшысы кезең-кезеңмен дәрігерлердің жалақысын көтеру міндетін қойды. 2023 жылға қарай дәрігерлердің еңбекақысы экономикалық орташа жалақыдан екі жарым есе жоғары деңгейге жетелі деп болжануда», – деді.

ДСМ ақпаратна сөйкесе, қазір елімізде 247 мың медицина қызметкері жұмыс істейді. Осы ретте жалақыны көтеруді ескере отырып, 2021 жылға 222 млрд теңге қарастырылған. Сондай-ақ 2022 жылғы – 362 млрд теңге, 2023 жылғы – 557 млрд теңге бөлінбек. «2021 жылғы дәрігерлердің орташа жалақысы шамамен 320 мың теңге болады. 2023 жылғы 560 мың теңгеге дейін жетеді. 2021 жылғы орта медицина қызметкерлерінің орташа жалақысы 173 мың теңгені құраса, 2023 жылғы 210 мың теңгеге жетеді», – деді М.Шоранов.

▶ ЦИФРАНДЫРУ

«ASHUQ» КОСЫМШАСЫ ҚАНШАҒА ТҮСТІ?

«Ashuq» мобилді қосымшасын әзірлеуге бюджет қаражаты жұмсалған жоқ.

Орталық коммуникациялар қызметіндегі баспасөз мәслихатында цифрлық даму, инновация және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі цифрлық шешімдер департаментінің директоры Бекболат Молдабеков «Ashuq» мобилді қосымшасын әзірлеуге бизнес бастамашылық жасағанын, сондықтан бюджеттен ешқандай қаражат шығындалмағанын атап өтті.

«Атамекен» ҰҚП басқарма төрағасының орынбасары Нариман Әбілшайықов та мобилді қосымшаны әзірлеуге бюджет қаражасы жұмсалмағанын айтады. «Жалпы, бұл қауіпті сөйлеуі қажет. Цифрландыру өнімдерінің өзі қымбатқа түспейді. Бұл – отандық өндірушілердің әзірлемесі. Қазақстандық компания «ИнфоКазакстан» электронды платформасы мен «Ashuq» мобилді қосымшасын әзірлеп шықты. Соған орай бұл бастаманы жүзеге асыру үшін мемлекеттік бюджеттен қаражат жұмсалған жоқ», – деді Нариман Әбілшайықов.

▶ МЕДИЦИНАЛЫҚ САҚТАНДЫРУ

1,77 МИЛИАРД ТЕҢГЕ ҮСТЕМАҚЫ ААДЫ

Алматылық дәрігерлер қантар айында 1,77 миллиард теңге көлемінде ұстемалы алды.

Биыл қантар айында алып шаһарда эпидемияға қарсы күреске жұмылдырылған медицина қызметкерлері 1,77 млрд теңге көлемінде ұстемалы алды. Оның ішінде, «Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры» КЕАҚ Алматы филиалының басшысы Тілеухан Әбілдаевтың айтуынша, жылдың алғашқы айында: қауіп деңгейі есе жоғары 1-топ бойынша – 877 млн теңге (барлығы 1504 адам); қауіп деңгейі жоғары 2-топ бойынша – 644,7 млн теңге (барлығы 1916 адам); қауіп деңгейі орташа 3-топ бойынша – 254,4 млн теңге (1567 адам) төленді. «Алматы қаласы бойынша өткен жылдың наурыз-желтоқсаны аралығында қоронавирусқа шалдыққан сырқаттары емделуге 7,3 млрд теңге бөлінді. 165 мың адам ПШР-тест тапсырған, оған 1,8 млрд теңге төленді. Медицина қызметкерлеріне жалақыға қосымша ақ ретінде 16,7 млрд теңге төленді», – деді Тілеухан Әбілдаев.

Айта кетейік, пандемия басталған 2020 жылдың наурызынан бері МСК қоронавирус пен пневмонияға қарсы күресіп жатқан медицина қызметкерлеріне ұстемалы төлей бастады. Елімізде қоронавирус пен пневмонияға шалдыққан науқастар тегін емделеді, ол үшін сақтандырылған болу шарт емес.

Рымтай САҒЫНБЕКОВА

▶ ӘРТАРАПТАНДЫРУ: ЖАҢА ЖОБАЛААР

Табыстың тың көздерін іске қосудың жарқын айғағы

Өткен жылдың аса ауыр тигені әсіресе экономикамыз жетекші саласының бірі де бірегейі – өнеркәсіпте айрықша сезілді. Бұл ретте соның бәріне қарамастан жекелеген секторларда, атап айтқанда мұнай-газ саласында, сондай-ақ энергетикалық ішкілерінде біршама жақсы жетістіктерге жетіміз қуантады. Енді шолуымызда осы салаларға жекелеген жұмыстар өрісіне тоқталып өтсек.

ИСАТАЙ ҚАМБАРОВ

Қазақстан биыл 109 млрд кВт.сағ электр энергиясын өндірмек

Қазақстан тұтыну көлемі 107,3 млрд деңгейінде болған кезде 2020 жылы 108 млрд кВтсағ электр энергиясын өндірді, бұл еліміздің электр энергиясына деген қажеттілігін толығымен қамтамасыз ететінін көрсетеді. Бұл жайында энергетика министрі Нұрлан Ноғаев ведомствоның кеңейтілген алқа отырысында атап көрсетті, – деп хабарлайды ведомствоның баспасөз қызметі.

Н.Ноғаевтың айтуынша, қуат нарығы шеңберінде электр энергиясын өндіру секторына тартылған инвестициялар көлемі өткен жылы 82 млрд теңгеден асқан. Республикалық бюджет есебінен 2020 жылы 31,4 млрд теңге сомасына 24 жоба іске асырылыпты, оның ішінде 6 жоба аяқталған (сомасы – 3,6 млрд теңге). «6 жобаны іске асыру шамамен 120 мың адамды сенімді және үздіксіз электрмен жабдықтауға; 18,1 мың адамды және 10 әлеуметтік нысанды жылумен қамтамасыз етуге мүмкіндік берді. Бюджетке түскен салық кірістері 5 млрд теңгеден астам соманы құрады», – деп түсіндіреді министр.

Құрылыс кезінде 902 жұмыс орны, соның ішінде тұрақты – 184 жұмыс орны құрылды. Электр энергетикасы саласына инвестициялар ағынын өрістету мақсатында министрлік электр станцияларын жаңғырту, қайта құру және жанарту үшін шекті жол берілетін лимитті жылына 10-нан 30 млрд теңгеге дейін ұлғайтты.

2021 жылы 109 млрд кВт.сағ электр энергиясын өндіру жоспарланған. Сонымен қатар, ведомство маневрлік қуаттар құрылысын ынталандыру және гидроэнергетиканы дамыту жоспарын іске асыру жұмысын жалғастыратын болады. Министрлік Қазақстан Республикасының бір тұрақты электр энергетикалық жүйесі аймағында электр станциясының типі, аймақты, маневрлік қуаттың қажетті көлемдерін айқындай отырып, маневрлік генерациялау режимі бар генерациялайтын қондырғыларды орналастыру жоспарын әзірлеп берітті. Жоспарға сәйкес маневрлік қуаттарды салу үшін перспективалық алаңдар анықталды, ал 2021 жылдың соңында инвестициялық жобаларды іріктеудің аукциондық сауда-саттығын өткізу жоспарланады. «Өсіп келе жатқан электр энергиясын тұтынуы және энергоданастағы жанарғылытын энергия түрлерінің үлесін ескере отырып, еліміздің энергетикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін маневрлік қуаттары дамыту қажетті шарт болып табылады», – деп атап өтті Н.Ноғаев.

СЕМЕЙ СЫНАҚ ПОЛИГОНЫНЫҢ ЖАБЫЛҒАНЫНА 30 ЖЫЛ ТОЛАДЫ

Полигонның ластанған жерлерінде ядролық және радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін «Семей ядролық қауіпсіздік аймағы туралы» заң қабылдау жоспарланады. Сонымен қатар, биыл жалпы ауданы 18 311 шаршы метр құрайтын бұрынғы Семей сынақ полигонының аумағында кешенді экологиялық тексеруді аяқтау жоспарланған (100%). Тексеру қорытындылары бойынша бұрынғы сынақ аумағының радиозеологиялық жағдайы айқындалатын болады.

Қазақстан әлемдік уран өндірісінің 42%-ын өндіре отырып, әлемдік табиғи уран нарығында көшбасшы орында тұр.

2020 жылы уран өндіру көлемі 19587,0 тоннаны құрады, 2021 жылдың жоспары – 22 500-22 800 тонна.

Министр өз сөзінде жанарғылытын энергия көздері мәселесіне де тоқталып, 2020 жылы елдің жалпы энергия теңгеріміндегі ЖЭК үлесі 3%-ды құрағанын еске салды. Жалпы, 2015 жылдан бастап ЖЭК нысандарының жалпы қуаты 7 есеге жуық – 240 МВт-тан 1684,7 МВт-қа дейін өсті. Бүгінгі таңда елімізде жынтық қуаты 1684,7 МВт болатын 116 нысан жұмыс істейді, оның ішінде жел электр (486,3 МВт), күн электр (961,6 МВт), су электр (229,04 МВт) және биоэнергетика станциялары (7,82 МВт) бар.

Биыл жалпы қуаты 381,1 МВт

болатын 23 жобаны іске асырып, шамамен \$370 млн инвестиция тарту жоспарланады. Осы ретте Қазақстан жанарғылытын энергия өндірісін 9,4%-ға 3,5 млрд кВт.сағ дейін ұлғайтуға ниетті.

ҚАШАҒАН, ТЕНІЗ БЕМ КАРШЫҒАНАҚТА ЖҰМЫС АУҚЫМЫ КЕҢЕЙДІ

Энергетика министрлігі Қашаған кен орнының операторымен бірлесіп, толық көлемде игеру тұжырымдамасын әзірлеуге дайындық жүргізуде. «Біз оператормен бірлесіп, осы жылдың соңына қарай одан әрі кеңейту тұжырымдамасын пысықтауымыз керек», – деп атап өтті ақша отырысында Нұрлан Ноғаев.

– Қазіргі уақытта тәжірибелі өнеркәсіптік игеру кезеңінің барлық нысандары пайдалануға берілді, олардың өндірістік қуаты түпкілігі 400 мың баррель құрап отыр. Дегенмен, министрлік 2020 жылы мамыр айынан бастап енгізілген тексерулерге байланысты орташа шектілік өндіру 280 мың баррель деңгейінде тұр.

Ведомство басшысы биыл Қашаған кен орнының шикізаты негізінде құны 860 млн АҚШ доллары, қуаты 1,1 млрд текше метр

шікі газ шығаратын газ өңдеу зауытының құрылысын бастау жоспарланғанын айтты. Жобаны іске асыруды күтілетін нәтиже – қосымша 800 млн текше метр тауарлық газ өндіру және жана жұмыс орындарын құру (құрылыс кезінде – 2800 адам, пайдалану кезінде – 600 адам), сондай-ақ мұнай өндіру көлемін 10 млн тоннаға дейін ұлғайту.

Бұдан басқа, Теніз кен орнында құны 45,2 млрд АҚШ долларын құрайтын Келешекте келетін жобасы іске асырылуда (01.01.2021 жағдай бойынша жоба шығындары 34,3 млрд долл.). Жобаны 2023 жылы аяқтау күтілуде, бұл өндіруді жылына 12 млн тоннаға дейін ұлғайтуға мүмкіндік береді. Жобалағы қазақстандық қамту көлемі 36%. «Қазір жұмыс кестеге сәйкес жүргізіліп жатыр, жоба бойынша жұмыстардың жалпы прогресі 81%. 2021 жылы

химия өндірістерін жеделдету және әлеуметті инвесторлар үшін тартымды жағдайлар жасау бойынша міндетті шешуге арналған Мұнайгаз-химияны дамыту жөніндегі ұлттық жобаны әзірлейді. «Жоба проблемалық мәселелерді, атап айтқанда, мұнайгаз-химия жобаларын шикізатпен қамтамасыз ету, мұнайгаз-химия кластерін құру, қайта өңдеуді дамыту мәселелерін шешуге баса назар аударатын, саланы нақты дамытуға мүмкіндік береді», – деді Нұрлан Ноғаев.

Бұдан басқа, мұнайгаз-химия жобасын іске асыру кезінде оның қажеттіліктерін ескере отырып, үкімет пен инвестор арасында жеке келісім әзірлеу мәселесі пысықталуда.

Министрдің айтуынша, жоғарыда аталған шаралар 2025 жылға қарай 5 зауыттың құрылысын аяқтауға мүмкіндік береді, оның ішінде Атырау облысында: қуаты жылына 500 мың тонна полипропилен өндіретін зауыт; техникалық газдар: қуаты 57 млн текше метр азот және 34 млн текше метр құрғақ сығылған ауа өндіру бойынша; қуаты жылына 430 мың тонна полиэтилен-терефталат өндіру бойынша үш зауыттың құрылысын аяқтауға мүмкіндік береді. Сондай-ақ Шымкентте қуаты жылына 81 мың тонна полипропилен және Шымкент мұнай өңдеу зауытының шикізаты базасында қуаты жылына 57 мың тонна бензинге арналған оқтан арттырғыш қоспаларды өндіретін жана зауыттың құрылысы аяқталады. Орада қуаты 182 мың тонна метанол (82 мың тонна) және гликоль (100 мың тонна) өндіретін зауыт салынатын болады. «Күтілетін нәтиже: өндіріс көлемі 9 есе артып, 2 млн тонна мұнайгаз-химия өнімін; ел экономикасына инвестициялар көлемі шамамен \$3,9 млрд құрайды. Осылайша, базалық мұнайгаз-химия өнімін өндіру мұнай-газ саласындағы терен өңдеуді дамыту үшін берік негіз болады, бұл біздің шикізат экономикасымз әртараптандыру және технологиялық дамуға ұмтылу жөніндегі стратегиямызға сәйкес келеді», – деп түйіндеді министр.

Қорыта келе айтармыз, шын мәнінде өнеркәсіптің жетекші салаларында қолға алынатын отырған шаралар аса ауқымды. Энергетикадағы тиімділіктер, негізінен, жанарғылытын энергия көздерін кеңінен пайдалану, сондай-ақ тек мұнай өндірісін, оны сақтау ғана емес, енді мұнайгаз-химия жобаларын шикізатпен қамтамасыз ету мәселелерін қолға алудың өзі – табыстың тың көздерін іске қосудың жарқын айғағы. Бұл өнеркәсіп саласын алдағы кезеңде орнықты жұмыс орындарымен қамтамасыз етіп, осы тұрғыдан келетіндей еңбек нарығын жана жұмыс орындарын ашуға ықпалын тигізеді деп сенеміз.

5 ЖАҢА МҰНАЙҒАЗ-ХИМИЯ ЗАУЫТЫ САЛЫНАДЫ

Энергетика министрлігі биыл іске асырылатын мұнайгаз-

БИЗНЕС&НАРЫҚ

Өңір өрісі

Әртарапты саланың әсері мол

> [1]

Егістік алқаптарының ең көп өсіміне Қордай және Шу аудандары аумағында қол жеткізілген. Қазірде 71,3 мың тонна тұқым дайындалды, оның 67,6 мыңы – бірінші немесе үшінші репродукциялы. Қалғаны, яғни шамамен бес пайызы элитаға жататын тұқымдар. Сонымен қатар ауыл шаруашылығы техникалары көктемгі егіс жұмыстарына 95 пайызға дайын. Биыл құлпнай өсіретін алқап 35 гектарға ұлғайтылған. Бал өндірісінің көлемі де арттырылып, өткен жылы 400 тоннадан биыл 700 тоннаға жеткізу жоспарлануда.

Облыс әкімі өткен жылдың соңында көтерілген ауыл шаруашылық брандтерін қалыптастыру идеясына тағы да назар аударды.

– Бізде таңқурай, құлпнай, піяз, сарымсақ, алма өсіруге қолайлы жағдай бар. Балық шаруашылығы мен бал өндірісін ұлғайтуға да мүмкіндік жеткілікті. Бұл аймақ экономикасын нығайтуға ықпал етеді. Болашақта біздің өнім шетелдерге де шығуы керек. Мақсатымыз – импортты азайтып, экспортты арттыру. Жыл сайын тек бір дақылдарды екпей, нарыққа назар аудару, жоғары сұранысқа ие дүниелерді бақылау қажет. Өзімізді барлық қажетті өнімдермен қамтамасыз ету және сол арқылы бағаны тұрақтандыру үшін аймақтың азық-түлік қауіпсіздігі сапасына барынша қамқорлық таныту керек, – деп атап өтті Бердібек Сапарбаев.

Аймақ басшысы омарташыларға қолдаудан барлық түрлерін көрсетуді, соның ішінде мемлекеттік субсидиялармен қамтуды тапсырды. Ауыл шаруашылық дақылдарын өртарапты әдіспен өсіруге ерекше назар аударылды.

Егістікті суармалы сумен қамту мәселесіне көңіл бөлген аймақ басшысы, қолда бар барлық мүмкіндіктерді пайдалануды, атап айтқанда, жер асты суларының қорларын зерттеу жұмыстарын жалғастыруды, сондай-ақ барлық су ресурстарының теңгерімін зерделеуді тапсырды. «Қазушар» РМК мен Су ресурстарын пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі Шу-Талас бассейндік инспекциясы өңір су қоймаларының жобалық сыйымдылығын қамтамасыз етуі керектігі баса айтылды.

Облыс басшысы мал өсірушілері жайылымдық жерлермен қамтамасыз ету мәселесінде де нығыздап, облыстың

орман қорын осы мақсаттарға пайдалану бойынша жұмыстар жүргізуді міндеттеді.

– Мен ауыл тұрғындарының жайылымдарын жетіспеуіне қатысты шағымдарды жиі естимін. Бізде бос жерлер бар, оларды шаруа қожалықтарына оңдағы малдың санына қарай беруге болады, – деді Б.Сапарбаев.

Өңірде «Алқаптан сөреге дейін» жобасы да сәтті жүзеге асырады. Бұл ретте мемлекет бөлініген 1 млрд теңге толық игеріліп, ауыл шаруашылығы өнімдерін сағуда дөңделулері үлесін азайтуға мүмкіндік береді. Нәтижесінде өнімді маңдай терін төгіп өсірген

шаруалардың табысы артты. Биыл пилоттық жобаға 20 ауылдық округты енгізу жоспарлануда. Нәтижесінде ауылдық тұрғындардың табысын арттырып, ауыл шаруашылығы өнімін 2,2 есе өсіру мақсат етілген. Бағдарламаның бастамасы жақсы, енді оны аяғына дейін жеткізу керек.

Қазірге қала мен аудандарда ашылып жатқан әлеуметтік дүкендердің жұмысы да жоғары бағаға ие. Облыстың әлеуметтік дүкендері маңызды тауарларды арзан бағаммен сатып алуға болады. Егер осы дүкендердің желісі кеңейетін болса, өңірге экономикалық әсері де артары анық.

НАРЫҚ ЖАҢАЛЫҚТАРЫ

► ҚАЗМҰНАЙГАЗ

ТҰРАҚТЫЛЫҚТЫ САҚТАУҒА МҮМКІНДІК БЕРДІ

«ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ 2020 жылдың өндірістік нәтижелерін жариялады.

Өткен жылы COVID-19 пандемиясы, оның салдарынан энергия ресурстарына сұраныстың азаюы және ОПЕК+ келісімі аясындағы шектеулер негізгі өндірістік көрсеткіштердің төмендеуіне әкелді. Атап айтқанда, мұнай және газ конденсатын өндіру деңгейі 7,9%-ға азайып, 21 752 мың тонна болды. Мұнай және газ тасымалдау көлемі 6,3% және 16,3%-ға төмендеп, тиісінше 73 171 мың тонна және 86 590 млн текше метрді, отандық және румын мұнай өңдеу зауыттарында көмірсутек шикізатын өңдеу көлемі 12,2%-ға кеміп, 18 077 мың тоннаға құралды.

Ұлттық компанияда дер кезінде қолға алынған дағдарысқа қарсы шаралар тұрақтылықты сақтауға және әрі қарай дамуға мүмкіндік туғызды. Компания эпидемиологиялық ахуал мен мұнай бағасының құлдырауына қарамастан, өндіріс үдерісін үзбей, барлық бағытта жұмысты жалғастырып келеді. «Компания қызметкерлері мен олардың отбасыларының аман-саулығы басты назарда. Индентті таралуын бағыттау үшін жан-жақты шаралар қабылданды. Түрлі сын-тегеуріндерге қарамай, тұрақты даму аясында айтулы қалам жасалық. Дәлел ретінде Sustainability халықаралық рейтинг агенттігі компанияға 69 балл деңгейінде аса жоғары баға бергенін айта кеткен жөн. Сонымен қатар, 2020 жылы өндірісте өлімге әкелген оқиғаларды тіркелмеуі де қуантарлық жәйт. Мұндай көрсеткішке компания алғаш рет қол жеткізіп отыр. Бұдан бөлек, жазатын оқиғалардың саны да күрт азайды. Бұл ретте ұлттық компания бойынша жараят алу коэффициенті IOGP халықаралық мұнай өндірісінде қауымдастығының орташа салалық көрсеткіштерінен алғаш рет төмен болып отыр. Осы ретте барлық қызметкерлерге кез-келген сындын сұрыбей өтіп, алдағы уақытта компанияның одан әрі дамуына мүмкіндік беретін қажырды еңбектері үшін алғыс білдірмеңіз», – деді КМГ басқарма төрағасы Алик Айдарбаев.

Ұлттық компания үлкен ұжымның бірлескен күштері мен әрбір қызметкердің қажырды еңбегінің арқасында қиындықтарды еңсере білді.

► КӨСІПКЕРЛІК

ОРТАЛЫҚТАР НЕПІЗГІ ҚОЛДАУ КӨЗІНЕ АЙНАЛАДЫ

Елімізде 17 әйелдер кәсіпкерлігін дамыту орталығы ашылды.

Бұл туралы «Әйелдердің экономикалық мүмкіндіктерін кеңейту шаралары мен құралдары» атты республикалық конференция барысында ұлттық экономика министрі Әсет Ерғалиев айтты. «Биылдың өзінде әйелдер кәсіпкерлігін дамыту бойынша 17 орталық ашылды, жұмыс істей бастады, яғни еліміздің әр өңірінде бір-бір орталық болады», – деді министр.

Ә.Ерғалиевтің айтуынша, министрлік құрылып жатқан орталықтар аясында әйелдер кәсіпкерлігін дамыту бойынша тиімді шараларды әзірлеу үшін әкімдіктер мен даму институттары жанында жұмыс істеп жатқан әйелдерлік орталықтарды мен қызметтерінің жұмысын белсенді зерттеуде. «Орталықтар әйелдердің кәсіпкерлік бастамасының әулетін іске асыруға қуатын серіп беріп отырып, ақпараттық және консультативтік қолдауды негізгі көзіне айналды. Әйелдердің кәсіпкерліктерінің ролінің күшейіп экономикалық өсу мен қоғамның дамуына ықпал ететініне сенімдімін», – деді ол.

Бизнесті қолдау жөніндегі мемлекеттік бағдарламалар мониторингін деректері бойынша мемлекеттен қаржылай қолдау алатын кәсіпкер әйелдердің үлесі шамамен 32%-ды құрайды. Бұл – жеңілдетілген банктік кредиттеу және гранттар беру. Қаржылай емес қолдау жобаларының жартысына жуығы әйел-кәсіпкерлердің қатысуымен іске асырылады», – деді ол.

► МЕТАЛЛУРГИЯ

ҚАНТАРДА ӨНДІРІС КӨЛЕМІ ӨСТІ

Қантарда өңдеу өнеркәсібінде оң нәтиже қалыптасты. ИИДМ баспасөз қызметінің ақпаратна сөйкес, қара металлургия бойынша «АрселорМиттал Теміртау» АҚ-да болат өндірісі 2,1%-ға өскен. Каспирон жалпақ және сұрыпты прокат, оның ішінде полимер, мырыш және алюминий жабыны бар прокат өндірісіне мамланыған.

Сонымен қатар «Тараз металлургия зауытында» ферросилицидтің өндірісі 91%-ға артты. Феррохромиталар, электрод массасы және фосфор өнімдерін өндірісінді Каспиронның өнеркәсіптік аймағы 632 га жерді алып жатыр. Өндіріс ошағында жылна жалпы құаттылығы 400 мың тонна қорытпа шығаруға бағытталған 13 пеш жұмыс істейді.

«Теміртау электрметаллургия комбинаты» феррокорытпа өндірісін 1%-ға ұлғайтты. Компания марганец кені мен эктас, феррохромиталар мен калийні карбион өндіріп, нарыққа шығарады. Шикізат басызы мен өндірістік қуаты жеткілікті зауыт «Шикізат – өндіріс – дайын өнім» толық өндірістік тізбегі жолға қойған.

Түсті металлургияда өндіріс көлемінің өсуі 6,6%-ды құрады. Өз кезегінде «Қазымас корпорациясы» құйма алтын өндіру көлемін 52%-ға, түйіршікті күміс өндірісін 33%-ға ұлғайтты. Сондай-ақ «Тау-кен Алтын» компаниясында тазартылған алтын өндірісі 4%-ға, тазартылған күміс – 46,7%-ға өскен. «Кастин» металлургиялық компаниясы катодты мыс өндірісін көлемін 19%-ға арттырды.

Рымтай САҒЫНБЕКОВА

► АТАМЕКЕН

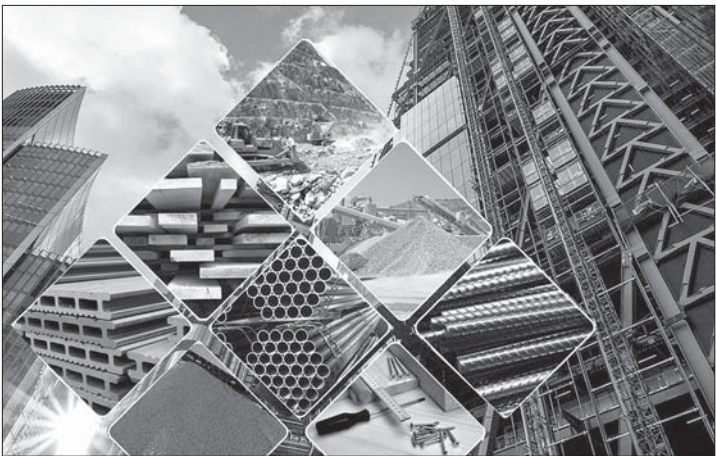
Құрылыс материалдары қымбаттап келеді

Құрылыс материалдарына бағаның өсуі тұрғын үй бағасына әсер етеді. Кәсіпкер ИИДМ-нің құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық саласынағы проблемалық мәселелерді шешуге арналған жол картасы аясында бұл мәселені тезірек шешуді сұрап отыр.

БОТАҒӨЗ ӘБДІРҰҚЫЗЫ

Қартаға «Атамекен» ұлттық кәсіпкерлер палатасының құрылыс материалдары, жабдық және еңбекқақыға сметалық бағалар деңгейін нарық бағаларына сәйкестендіруге қатысты ұсыныстары енген. Атамекен құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық департаментінің директоры Назира Үсенованың айтуынша, осыған дейін Қазак құрылыс және сәулет ғылыми-зерттеу және жобалау институты жинағына қайта қарау үшін жүргізілген талдау негізінде құрылыс материалдары бойынша позициялар енгізілді. Бірақ, бүгінде негізгі құрылыс материалдарына – арматура, цемент және кабель өніміне баға күрт өсіп кетті. Бұл тұрғын үйдің нарықтық бағасына әсер етуі мүмкін. Мысалы, ағымдағы жылғы сметалық жинақта арматураның 1 тоннасы 212 мың теңге тұрған, алайда құрылыс салушылардың ақпараттары бойынша, арматураның нарықтық бағасы тоннасына 350 мың теңгеден асады. Кәсіпкерлер металл өнімдері халықаралық биржаларға сатылады, олардың бағасы доллар бағамына байланысты, дейді. Сөйтіп, өткізу бағасы шикі тұтынушылар үшін өсіп жатыр. Осы секілді жинақта цементтің тоннасына нарық бағасымен 30 пайызға айырмашылық бар.

«VK Development» ЖШС директорының орынбасары Р.Шкинбановтың айтуынша, бұл жағдай битум, мастика, әртүрлі материалдарына қатысты. Құрылысшылар ұлкен шығын көріп, осы шығынды балама материалдарды қолдану арқылы толықтырып отыруға мәжбүр. «Жинақтарда нақты баға көрсетілгенін есепке алатын механизмді қарастыруды сұраймыз, өйткені бюджетті құрылыс салуда

бағаны жоғарылатуға қарай түзету енгізе алмаймыз», – дейді ол.

Бұдан бөлек, өндіріс-жеткізушілер бағаларын өсуін болжауда. Жыл басынан Нұр-Сұлтан қаласы бойынша шаршы тілікті 1 қабаның бағасы 6 мың теңге болған, жеткізушілердің болжамы бойынша баға 7,9 мың теңгеге дейін өседі. «VI Support» ЖШС құрылыс материалдары мен анықтамалықтар департаментінің директоры С.Болышквановтың айтуынша, 2021 жылы сметалық жинақтықтағы баға 3 800 теңгеден құраған, нақты бағадан 57,7 мыңға айырмашылық бар, егер болжам расталса, өсім 105 пайызға құрайды.

Қазір құрылыс материалдарының кейбір позициясына баға 100 пайызға жеткен. Бұл жайт өсіресе бюджет секторына әсер етеді, өйткені мемлекеттік шарттар бойынша тиімділік сметалық нормалармен шектелді. Бүгінде сметалық құны өсуін қарастыратын коэффициент АЕК-тен есептеледі де, нарықтағы өзгерістер – девальвация, инфля-

ция және бағалардың маусымдық қымбаттауы ескерілмейді.

«Көпшікке қарай, мемлекеттік сараптамадан өткен жобалар бірден іске аспайды. Алдымен уәкілетті орган сараптама жүргізеді, жобалық-сметалық құжаттама көрсетілген мерзімдер мен құралдың нақты басталуы арасында бір-екі жыл болуы мүмкін, бірақ осы кезінде бағалардың өсуі ескерілмей қалады. Біз компанияның іске асырудың қарқынды кезеңінде тұрған, бірақ 2019 жылы берілуі керек болған ағымдағы жобаларына талдау жүргізді. Олардың жобалық құжаттама бойынша жалпы құны 88 млрд теңге, алайда қайта есептеумен нақты қаржылауды 104 млрд теңгеден құрайды, айырмашылық 18%», – деді VI Group холдингі басқарма төрағасының бизнес сервис жөніндегі орынбасары И.Морозов.

Осыған байланысты құрылыс салушылары сметаларды күтпеген шығындар туралы саясатты қайта қарауды және құрылыста бағаның көтерілуі әдісін, яғни материалдар, машина-төтіктер, жабдықтар

БИЗНЕС&ҚАРЖЫ

ШОЛУШЫ БАҒАНЫ

Жетпісбай БЕКБОЛАТУЛЫ, ал-Фараби атындағы ҚазҰУ профессоры
e-mail: Zhelphisbay.Bekbolatuly@kaznu.kz

Біріге ме сөз бен іс?

Ұлттық экономика ұғымна көзбен көріп, қолмен ұстағандан әсерлі теңеу табу керек болса, жылдай ақпан жылдар жаң-жаңынан есідері құрып жатқан мол сулы өзгенді алға тартар едім. Ел шаруашылығы дүрия десек, оның арнасынан асуы немесе орта ба-стауы оның салалары – экономика секторларында өндірілген өнім мен құралған қаражат мөлшеріне тікелей байланысты. Жергілікті билік жүйесінде қызмет еткен жылдары кара күзде сүдігер көтеруден келесі жылдың өнімі жиналғанға дейінгі қат-қабат, толассыз тірлікті дикан қауыммен бірге атқарысып, тапсырманың цифрға, ал цифрдың статистикаға айналғанын көзім көрді. Сол статистиканың негізінде орталықтағы басшылыққа ақпар беріліп, келер кезеңнің жоспары жасалатын, егілер егін мен төлдер малдың алдын ала есебі шығарылатын, шығын мен пайда да пайымдалып қалатын.

Жалпы, болашақты болжау қиынның қиыны, айлаң калтадағы пұды базарға билеттеудің амалын іздейтін экономиканың нақтылықты қажет ететіні түсінікті. Міне, сондықтан да бес-он, тіпті жиырма-отыз жылға арналып, жамырай жарнамаланған стратегиялық жоба-жоспарлар әлі де жадымыздан өше қоймаған шығар. Мәселен, «Қазақстан – 2030» бағдарламасының жеті басымдығын жүзеге асыру арқылы отызыншы жылдарға қарай «дамыған елдердің деңгейіне жетіп, дүние жүзінің ең дамыған жиырма елінің қатарына қосылу» міндеті қаймана халықтың әл-ауқаттан арттыруға көзделгені әмбеге аян. Сондай-ақ Ауыл жылдары да, «Ауыз су», «100 мектеп», «Үдемелі инновациялық-индустриялық даму» жоспарлары да осындай іті нисеттен туылғаны анық. Жоғары біліктің жарылуымен, қауып-қараларымен бекітілген бұл тарихи шешімдерді ойдағыдай орындап, дер кезінде жүзеге асыру жөнінде жүзеге асырылған мақалалар, ондаған кітап шықты, фильмдер қойылды, диссертациялар қорғалды. Экономика тақырыбын көптен қозғап келе жатқандықтан, бағдарламалардың да, аталған туындылардың да мән-мазмұнымен жақсы танысып. Есептеу техникасының соңғы жетістіктері қолданыла отырып құрастырылған, көпті сарапшылардың биік бағасын алған бұл құжаттар ескі журналистика тілімен айтқанда «айбынды іс-қимыл бағары» болатын. Гөп қыруар қаржы бөлінген басымдықтардың санға, ал санның сапаға ауысында немесе цифрдың статистика деректеріне көшуінде.

Тілге тиік етіп отырған мәселе соңғы кездері әлеуметтік желілерде жиі қозғала бастады. Қозғалары қауым болары болып, бояуы сінген бұрынғы бағдарламаларға аудит жүргізіп, қаржының қандай мақсаттарға жұмсалғанын ашып көрсетуді, кәзіргі таңда төселген жолдың, тұрғызылған ғимараттың, алынған төлдің нақты есебін ел алдында жария етуді, болашаққа бағытталған жоба-жоспарлардың жүзеге асырылуын бақылап, қалағалауға мүмкіндік беретіндей тұтқа мен тетік табуды талап етуде. Жалпақ тілмен айтқанда, «қазаннан қақпақ кетірімеуге» үндеуде. Ал, ғаламдық шаруашылықта мұндай тұтқа мен «қақпақ» бұрыннан бар, ол ғылым тілінде «кері байланыс» пен «контроллинг» деп аталады. Міне, нақ осыларды әлеуметтік-экономикалық өмір салаларына дендеп енгізу арқылы халықтың бір-мұқтажын, ұсыныс-тілектерін ұдайы ескеріп отырудың, көңісіп пішін тон келте болмайғандықтан, қалып жұртты ел басқаруға тартудың, сүл сөз бен іргелі іс арасын алшақтатуының реті келеді.

Осы орайда президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» тұжырымдамасына тоқтала кетудің сөті түсіп тұр. Бұл тұжырымдаманың басты мақсаты жұртшылықпен пәрменді мол, нәтижелі кері байланысты жүзеге асыру болып табылатындықтан, Президент Әкімшілігі мен Баспасөз қызметі Мемлекет басшысының өзге де бастамаларының, берген тапсырмаларының еліге түсінікті өрі дер кезінде жетілуін қамтамасыз етіп келеді. Аталған тұжырымдаманы кейін мемлекеттік органдардың басшылары әлеуметтік желілерде ресми ақпараттары ашып, кейбірі жеке байланыс телефондарын жариялау арқылы халықпен желел кері байланыс орнатуға көңіл бөле бастаған. Мұны халыққа қызмет көрсетудің, жұртшылықпен байланыс орнатудың озық үлгілерінің бірі деуге болады. Бұл атқарушы билік өкілдерінің халықпен қарым-қатынасы айтарлықтай ілгерілегенін көрсетеді. Президенттің «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» қуру тұжырымдамасы аясында билік өкілдерінің халықпен кездесулері артып, азаматтарды жеке мәселелері бойынша қабылдау оңайлана түскен. Баспасөз дерегіне сәйкес президент Қасым-Жомарт Тоқаев әлеуметтік желі арқылы тапсырма беруді қолайлы санайды. Өткен жылы Президенттің твиттер парақшасына жалпы саны 630-нан астам твіт, ниста-грамда 30 жазбасы жарияланған. Осы ретте Президент әлеуметтік желі арқылы еліміздің бүкіл өңірінде болып жатқан түрлі оқиғаларға, түйткілдерге дер кезінде ұшып катып, тиісті тапсырма беретінін, әсіресе әлеуметтік желілер арқылы елдің тыныс-тіршілігін хабарлау болып отыратынын атап өту керек. Бұл – Президенттің қоғамдағы болып жатқан әр проблеманы естіп, біліп, көріп отырғанының белгісі.

Жуырда Қазақстан Республикасы Президентінің Баспасөз хатшысы Берік Уәлидің бастамасымен «Айтылды – орындалды» жобасы қолға алынды. Бұл жобаның мақсаты – Мемлекет басшысының құзырлы органдарға берген тапсырмаларының орындау нәтижелерін анықтау. Баспасөз қызметі жүзеге асырылған тапсырмалардың орындалу барысын тікелей қалағалап отырады. Бұл үрдісті жоғарыда аталып өткен контроллингтің іс жүзіндегі көрінісі деуге болады.

Көріп отырғанымыздай, сөз бен істің арасын алшақтатпау жөніндегі алғашқы қадамды Мемлекет басшысының өз жасады. «Сөз түзелді, тундауым, сен де түзел» дегендей, ендігі міндет – келелі тірлікке көп болып көшу.

ТАЛДАУ

Баға қалай өзгерді?

Биылғы ақпанды қантармен салыстырғанда өнеркәсіптік өнімдерге өндірісі кәсіпорындардың бағасы 3,1% жоғарылады деп хабарлайды Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросы.

ИСАТАЙ КАМБАРОВ

Өткен айда өндірісі кәсіпорындар бағасы тау-кен өндіру саласында бағаның мұнайға – 5,8%, көмірге – 1,3%, металл кендеріне 0,9% жоғарылауы байқалды.

Өңдеу саласында баға кара металл илегіне – 4,4%, мысқа – 2,6%, феррокорытталарға – 0,5%, алюминийге және корғасынға – 0,6%-дан, мырышқа – 0,5% жоғарылады. Мұнай өнімдерінен мазут және бензинге – 3,2%-дан, дизель отынына – 2%, сұйытылған пропан және бутанға – 1,4% қымбаттады.

Азық-түлік өнімдерінен кәсіпорындарда баға өсімдік майына – 4,5%, кара бидай ұнына – 3,3%, бидай ұнына – 2,6%, нанға – 0,8%, жармаларға және сүт өнімдеріне – 0,5%-дан, мал етіне және қантқа – 0,4%-дан, құс етіне 0,3% жоғарылады, күрішке 2,2% төмендеді.

Баға электр энергиясымен және сумен жабдықтауда сұды бұмен және ыстық сумен құбырлар арқылы жабдықтау бойынша қызметтерге – 0,7%, бөлу бойынша қызметтерге 0,3% жоғарылады.

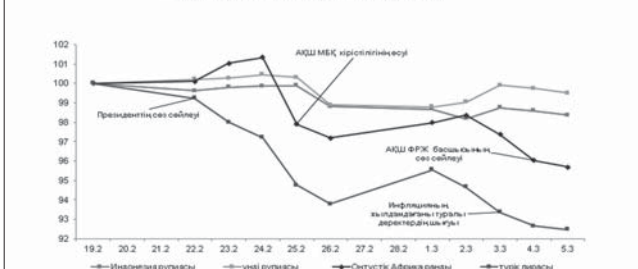

Табиғи газ, бидайбен, өсуі+, төмендеуі-

	2021 жылғы ақпан				2021 жылғы қантар-ақпан 2020 жылғы қантар-ақпанға
	2021 жылғы қантарға	2020 жылғы ақпанға	2020 жылғы желтоқсанға	2015 жылғы желтоқсанға	
Өнеркәсіп – барлығы	3,1	8,4	3,9	60,7	1,3
Тау-кен өндіру өнеркәсібі және қарьерлерді қазу	4,7	13,5	-3,3	62,7	-7,2
Өңдеу өнеркәсібі	1,3	2,7	12,2	64,6	11,4
Электр энергиясымен, газбен, бұмен, ыстық сумен және ауаны кондициялаумен жабдықтау	0,2	0,3	6,1	20,7	6,1
Сумен жабдықтау, қалдықтарды жинау, өңдеу және жою, ластандуды жою бойынша қызмет	0,3	0,5	1,1	21,3	1,4

СЫРТҚЫ ФАКТОР

26 ақпан – 5 наурыз аралығындағы жекелеген дамушы елдердің валюталары бойынша шолу*

Сауда-саттықтың қорытындысы бойынша 5 наурызда теңгенің нарықтық бағамы алта ішінде 0,6%-ға (417,02-ден) әлсіреп, бір АҚШ доллары үшін 419,66 теңге деңгейіне қалыптасты.

Сыртқы валюта нарығында 2021 жылғы 26 ақпан – 5 наурыз аралығындағы кезеңде дамушы елдер валюталарының көпшілігінің серпіні төмен болды.

АҚШ қазынашылық облигациялары кірістілігінің өсуі және АҚШ доллары бағамының жаһандық нығаюы АҚШ ФРЖ басшысының түсініктемелері аясында жалғасты. Джером Пауэлл ынталандырушы ақша-кредит саясатын ұстанатынын растады, бірақ кірістіліктің өсуіне алаңдаушылық танытпады. АҚШ Сенаты \$1,9 трлн мөлшерінде ынталандыру пакетін мақұлдады.

Ақпанда АҚШ-тағы еңбек нарығы туралы есеп талдаушылардың күткеніндей өлеуметтік көмек топтамасын мақұлдады), АҚШ МБК кірістілігінің өсуіне және 2021 жылы экономикалық өсудің бәсеңдегені туралы белгілерге байланысты қауіптену аясында 1,4%-ға (5,68-ден 5,68-ге дейін) әлсіреді;

Оңтүстік Африка ранды борыш нарығынан капиталдың әкетілуі аясында 1,6%-ға (15,12-ден 15,36-ға дейін) әлсіреді;

Мексика песосы АҚШ доллары бағамының нығаюы және инвесторлардың электр энергетикасына мемлекеттік бақылауды күшейтуді көздейтін даулы заң жобасына қатысты қауіптенуі аясында 2,2%-ға (20,86-дан 21,31-ге дейін) әлсіреді.

Үнді рупиясы қор нарығына капиталдың әкетілуі аясында 0,6%-ға (73,47-ден 73,03-ке дейін) нығайды;

Ресей рублі мұнай бағасының өсуі аясында 0,3%-ға (74,57-ден 74,34-ке дейін) нығайды;

Индонезия рупиясы АҚШ қазынашылық облигациялары кірістілігінің ұңғамы және борыш нарығынан капиталдың әкетілуі аясында 0,5%-ға (14 235-тен 14 300-ге дейін) әлсіреді;

Түрік лирасы ақпанда инфляцияның 15,6%-ға ж/ж дейін қарқын алғаны туралы деректер аясында мөлшерлемелі артыру шараларына қарамастан 1,3%-ға (7,43-тен 7,53-ке дейін) әлсіреді;

Бразилия реалы нақты тұрақтылыққа (Сенат 7,8 млрд доллар көлеміндегі өлеуметтік көмек топтамасын мақұлдады), АҚШ МБК кірістілігінің өсуіне және 2021 жылы экономикалық өсудің бәсеңдегені туралы белгілерге байланысты қауіптену аясында 1,4%-ға (5,68-ден 5,68-ге дейін) әлсіреді;

Оңтүстік Африка ранды борыш нарығынан капиталдың әкетілуі аясында 1,6%-ға (15,12-ден 15,36-ға дейін) әлсіреді;

Мексика песосы АҚШ доллары бағамының нығаюы және инвесторлардың электр энергетикасына мемлекеттік бақылауды күшейтуді көздейтін даулы заң жобасына қатысты қауіптенуі аясында 2,2%-ға (20,86-дан 21,31-ге дейін) әлсіреді.

* шолуды Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі ашық дереккөздерінің негізінде апта сайан дайындайды;

** АҚШ долларына қарағанда көлемі жағынан неғұрлым көп сатылған дамушы елдердің валюталары.

БИЗНЕС&ҚОҒАМ

БИЗНЕСТІҢ ӘЛЕУМЕТТІК ЖАУАПКЕРШІЛІГІ

«Тенішевройл» ЖШС (ТШО) 2020 жылы өз қызметінің нәтижелерін жариялады. Кәсіпорын жыл бойы денсаулықты қорғауға, қызметкерлерінің және өндірістік қызметтің қауіпсіздігін сақтауға баса назар аударды. ТШО COVID-19 пандемиясына және мұнай нарығындағы күрделі жағдайларға қарамастан, үздіксіз шықпай отырып, қауіпсіздік пен қоршаған ортаны қорғауға жоғары көрсеткіштерге қол жеткізді.

САЛТАНАТ ҚАЖЫКЕН

Кәсіпорын 2020 жылы 26,5 миллион тонна шикі мұнай өндірді, бұл Қазақстан Республикасында өндірілген мұнайдың шамамен 35%-ы. Келешек кенәу жобасы – Ұңғыма ернеуіндегі қысымды басқару жобасын (ККЖ-ҰЕКБЖ) жүзеге асыруда елеулі нәтижеге қол жеткізіп, жобаны 80%-ға аяқтады. Аталған нәтиже теңіз тасымалының үш жылдық бағдарламасын қамтиды. Бағдарлама

Құлсары қаласында 200 орындық көпсалалы медициналық кешен бой көтереді

шенберінде түрлі халықаралық пункттерден Теңізге 408 ауқымды мұнай құж жеткізілді.

«Тенішевройл» ЖШС-ның бытырғы жылы атқарған қызметтері мен пандемия кезінде Қазақстанға экономикалық-әлеуметтік тұрғыдан қандай көмек берілгендігі жөнінде Алматыда БАҚ өкілдерімен кездесу өткізілген болатын. Жақинда ғана «Тенішевройл» ЖШС-ның бас директоры болып тағайындалған Кевин Лайон Теңіз кен орны – бұл Қазақстан Республикасы үшін керемет құндылық екендігін атап өтті. «Мен қызметкерлерімдіздің кәсіби шеберлігі мен қауіпсіздігін өз көзіммен көрдім. Біз пандемия жағдайында басты назарды қызметкерлеріміздің денсаулығы мен қауіпсіздігін қорғауға аудару отырып, қауіпсіз әрі сенімді өндірісті қамтамасыз етеміз», – деді К.Лайон. Шара аясында компанияның үкіметпен және жұртшылықпен байланыс жөніндегі бас менеджері Разақ Артығалиев ТШО-ның әлеуметтік бағдарламаларына кеңінен тоқталды.

2000 жылдан бастап ауаға жіберілетін жалпы шығарындыларды өндірілген мұнай тоннасына шаққанда 71%-ға азайтты. Газды алауда жаңауы азайту және пайдаға асырауды жоғары көрсеткішті сақтауға баса назар аударуды одан әрі жалғастырады. 2020 жылы бұл көрсеткіш 99,1%-ды құрады. Сонымен қатар, кәсіпорын 2020 жылы суды қайта пайдалану коэффициентін 49,2 пайызға арттырды. 2000 жылдан бастап Теңіз кен орнындағы өндірістік қызметтерге байланысты, қоршаған ортаға әсерді азайтуға бағытталған жобаларға 3,1 миллиард АҚШ долларын астам қаржы салды. ТШО 2020 жылдың қорытындысы бойынша бұл ұлттық экономиканың ең ірі салымшысы және салық төлеушісі болып қалды, республика бюджетіне қуян тікелей төлемдері 6,6 млрд АҚШ долларын асты. Сондай-ақ, кәсіпорын 3,5 млрд АҚШ долларын жергілікті қамтушыларға жұмсау арқылы отандық тауарлар мен қызметтердің жетекші сатып алушысы болды, оның 2,4 млрд АҚШ доллары ККЖ-ҰЕКБЖ шеңберінде жұмсалды. Сонымен қатар, ТШО өз қызметкерлерінің техникалық және басқару қабілеттерін дамытуға инвестиция салуды басты назарға ұстайды.

ТШО өзі жұмыс істейтін қоғамдастыққа және қызметкерлерінің әлеу-аукатын арттыруға инвестиция салуды жалғастырады. Бытырғы жылы «Ігілік» ерікті әлеуметтік инфрақұрылым бағдарламасына 25 миллион АҚШ доллары көлемінде қаржы бөліп, Доссор кентіндегі 280 орындық балабақшаның, Атырау энергетика және құрылыс колледжі студенттеріне арналған 100 орындық қалыңдандыру орталығын, Атырау қаласындағы әркерлік тұтығар монументінің құрылыстарын және Құлсарыдағы Күрәй өзенінің жағалауын абаттанды-

руды аяқтады. Бұған қоса, әлеуметтік инвестициялар бағдарламасы аясында Атырау және Маңғыстау облыстарында денсаулық сақтау мен білім беру сапасын жақсартуға, әлеуметтік қолдаушылықты дамытуға бағытталған 18 жобаны 2,2 миллионнан астам АҚШ долларын жұмсады. Нәтижесінде педагогикалық, медициналық және техникалық қызметкерлер үшін 1000-нан астам жаңа жұмыс орны ашылды. Пандемия кезінде аймақтағы ПТР сынама-сының қуатын арттыра отырып, қажетті медициналық құрал-жабдықтарды сатып алуға және медициналық мекемелердің құрылысын қаржыландыруға 10,7 млн. АҚШ долларын (4,5 млрд. теңге) бөлді.

Кәсіпорын өзінің мердігер ұйым-

дарының көмегімен Құлсары қаласындағы 200 орындық көпсалалы медициналық кешен құрылысын қаржыландырады.

«Тенішевройл» ЖШС-ы шикі мұнай, сұйық және құрғақ газ, сонымен бірге құрғит өндірумен және өткізуге арналған аймақтық қаржылық компания. Жұмыстардың барлығы тәуірлік техникасы мен қоршаған ортаны қорғау бойынша халықаралық талаптарға сай жүргізіледі. «Тенішевройл» ЖШС-ы 1993 жылы Қазақстан Республикасы мен «Шеврон» компаниясы арасындағы келісім негізінде құрылды. «Тенішевройл» ЖШС-ның қазіргі кезеңсерікестері: «Шеврон» корпорациясы – 50%, «КазМунайГаз» ҰК АҚ – 20%, «ЭксонМобил Қазақстан Венчур Инк.» – 25% және «ЛуАрко» – 5%.

1993 жылдан 2020 жылға дейін ТШО қазақстандық кәсіпорындарға 152 миллиардтан астам АҚШ доллары көлемінде тікелей қаржылық төлемдер жасады, оның ішінде қазақстандық қызметкерлердің жалмақысы, қазақстандық тауарлар мен қызметтерді сатып алу, мемлекеттік компанияларға төленген тарифтер мен төлемдер, кірісті қазақстандық акционерге бөлу және Қазақстан үкіметіне төленген салықтар мен роялти бол. 1993 жылдан бастап ТШО қазақстандық тауарларға, жұмыстар мен қызметтерге 36,4 млрд. АҚШ

долларын астам қаржы салды. Келешек кенәу жобасы (ККЖ) мен Ұңғыма ернеуіндегі қысымды басқару жобасы (ҰЕКБЖ) – «Тенішевройл» ЖШС-ы бір мезгілде жүзеге асыратын біріктірілген екі жоба. ККЖ-ҰЕКБЖ Теңіз кен орнындағы мұнай өндірісін арттыруға мүмкіндік береді. ККЖ өндіріс қуаттылығын ұлғайтуға бағытталса, ҰЕКБЖ Ұңғыма ернеуіндегі қысымды азайту және қолданымға алатын кешенді технологиялық желідегі қысымды жетілдіру арқылы Теңізге ағылмайды зауыттардың толыққанды жұмысын қамтамасыз етеді.

Қазақстандық еңбек ресурстарын дамытуға қаржы салу – жоғары нәтижелерге қол жеткізуді қамтамасыз ететін жоғары білікті

жұмысшы келісім-шартқа көрсетілген. Келісім-шартқа қол жеткізілуі арқылы жұмысшылардың білімділігі мен білімдерінің сапасы арттырылды және кәсіпкерлердің пікірін есепке алу қамтамасыз етілген.

Өндірістік кәсіпорын болғандықтан, қызметкерлердің қауіпсіздігіне, жұмыстардың жаракатсыз және оқиғасыз орындалуына басты назар аударды. Сол себептен ТШО мен мердігер ұйымдардың барлық қызметкерлері жұмысқа кіріспес бұрын міндетті түрде қауіпсіздік техникасынан оқудан өтеді. Бейімделу бағдарламасы бар және ол кәсіпорынның барлық жаңа қызметкерлері үшін міндетті талап болып табылады. Бағдарлама барлық құрылымдық бөлімшелерде бейімделудің біріншісі процесін қамтамасыз етеді және ол жаңа қызметкерлер мен оның желілік жетекшісі әрекеттерінің кеңейтілген тізімінен тұрады.

Кәсіпорын қызметкерлерін әлеуметтік жағынан қорғаудың ұжымның еңбек және өндірістік қарым-қатынастарын реттеу, жалпы сыйақының тиімді жүйесін жасау, қызметкерлерді дамыту мүмкіндіктерімен қамтамасыз ету, оқыту және дамыту бағдарламалары негізінде олардың әлеуетін ашу, сондай-ақ түрлі тағмылдамалар, қаржы резерві жоспарлау, әлеуметтік бағдарламалардың кеңейтілген пакеті, корпоративтік мәдениетті қолдау, қызметкерлердің компания құндылықтары мен стратегиясын ұстануға бағытталған желіліктер мен бастамалары арқылы қамтамасыз етеді.

ТШО-ның өз қызметкерлері алындағы әлеуметтік жауапкершілігі 1996 жылдан бастап қолға алынған

жұмысшы келісім-шартқа көрсетілген. Келісім-шартқа қол жеткізілуі арқылы жұмысшылардың білімділігі мен білімдерінің сапасы арттырылды және кәсіпкерлердің пікірін есепке алу қамтамасыз етілген.

Өндірістік кәсіпорын болғандықтан, қызметкерлердің қауіпсіздігіне, жұмыстардың жаракатсыз және оқиғасыз орындалуына басты назар аударды. Сол себептен ТШО мен мердігер ұйымдардың барлық қызметкерлері жұмысқа кіріспес бұрын міндетті түрде қауіпсіздік техникасынан оқудан өтеді. Бейімделу бағдарламасы бар және ол кәсіпорынның барлық жаңа қызметкерлері үшін міндетті талап болып табылады. Бағдарлама барлық құрылымдық бөлімшелерде бейімделудің біріншісі процесін қамтамасыз етеді және ол жаңа қызметкерлер мен оның желілік жетекшісі әрекеттерінің кеңейтілген тізімінен тұрады.

Кәсіпорын қызметкерлерін әлеуметтік жағынан қорғаудың ұжымның еңбек және өндірістік қарым-қатынастарын реттеу, жалпы сыйақының тиімді жүйесін жасау, қызметкерлерді дамыту мүмкіндіктерімен қамтамасыз ету, оқыту және дамыту бағдарламалары негізінде олардың әлеуетін ашу, сондай-ақ түрлі тағмылдамалар, қаржы резерві жоспарлау, әлеуметтік бағдарламалардың кеңейтілген пакеті, корпоративтік мәдениетті қолдау, қызметкерлердің компания құндылықтары мен стратегиясын ұстануға бағытталған желіліктер мен бастамалары арқылы қамтамасыз етеді.

ТШО-ның өз қызметкерлері алындағы әлеуметтік жауапкершілігі 1996 жылдан бастап қолға алынған жұмысшы келісім-шартқа көрсетілген. Келісім-шартқа қол жеткізілуі арқылы жұмысшылардың білімділігі мен білімдерінің сапасы арттырылды және кәсіпкерлердің пікірін есепке алу қамтамасыз етілген.

ТШО-ның өз қызметкерлері алындағы әлеуметтік жауапкершілігі 1996 жылдан бастап қолға алынған жұмысшы келісім-шартқа көрсетілген. Келісім-шартқа қол жеткізілуі арқылы жұмысшылардың білімділігі мен білімдерінің сапасы арттырылды және кәсіпкерлердің пікірін есепке алу қамтамасыз етілген.

НАРЫҚ ЖАНАЛЫҚТАРЫ

► ИНФРАҚҰРЫЛЫМ

АҚЫЛЫ ЖҮЙЕ ТИМДІЛІГІН КӨРСЕТТІ

Биыл жыл басынан бері жолдарға ақилы жүйені енгізуге қатысты 30-дан астам қоғамдық тыңдау өтті. Қазіргі таңда республикалық маңызы бар жолдарға ақилы жүйе енгізу бойынша қоғамдық тыңдаулар өткізіліп жатыр. «КазАвтоЖол» ұлттық компаниясы мен жергілікті атқарушы органдардың өкілдері және қоғам белсенділері бірігіп, бұл мәселені жіті талқылауда.

Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігінің апаратына сөйкес, биыл қантар айынан бері Жамбыл, Алматы, Қызылорда, Атырау, Маңғыстау және Түркістан облыстарында автомобиль жолдарының 7 учаскесі бойынша 35 елді мекенде қоғамдық тыңдау өткізілген. Ұлттық оператор өкілдері жүйені енгізу кезеңдері, жеңілдіктер, тарифтер, сондай-ақ төлемнің артықшылықтары туралы халықты бағдар етті. Қоғамдық тыңдаулар алдағы уақытта Ақмола, Павлодар, Шығыс Қазақстан және Қостанай облыстарында, сондай-ақ Нұр-Сұлтан қаласында өткізіледі.

Ақилы автокөлік жолдары желісін кеңейтудің ұзақ мерзімді әлемдік тәжірибесі Қазақстанда өзінің тиімділігін дәлелдеді. Қазіргі таңда елімізде 4 ақилы учаске жұмыс істейді: «Нұр-Сұлтан – Шүңиқ», «Нұр-Сұлтан – Теміртау», «Алматы – Қашағай» және «Алматы – Қорғас». Биыл ақилы жүйені 5,8 мың шақырым жолға енгізу көзделіп отыр.

Жалпы, «Нұрлы жол» 2020-2025 жылдарға арналған инфрақұрылымды дамыту бағдарламасы аясында 11 мың шақырым автокөлік жолының ақилы жүйеге көшіру жоспарланған.

► ЕҢБЕК НАРЫҒЫ

ЭЛЕКТРОНЫҚ БИРЖА МҮМКІНДІГІ АРТТЫ

Электрондық еңбек біржасы наурыздың бірінші бастан жаңартылған форматта жұмыс істей бастады.

Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі баспасөз қызметінің хабарлауына, жұмыс берушінің немесе жұмыскердің іздеу критерийлері кеңейтіліп, «Еңбек» бағдарламасы шеңберінде қосым аудару бойынша ақпарат қосылған. Осы ретте портал пайдаланушылар қосым аудару өңірлерімен, мемлекеттік қолдау шараларымен, тандалған елді мекендердегі тұрмыс жағдайларымен және бас жұмыс орындарымен таныса алады. Сонымен қатар бұрын қолжетімді сервистер жақсартылып, электрондық еңбек біржасында кәсіпкердің жанартылған анықтамалығы мен дағдылар банкін енгізді. Енді жұмыс беруші қызметкерлерді тек талап етілетін мамандық бойынша ғана емес, сонымен қатар кандидаттардың қажетті кәсіби дағдыларының болуы бойынша таңдай алады. Порталда халыққа мемлекеттік қызметтерді қорсету бойынша онлайн-сервис қолжетімді: электрондық еңбек біржасы арқылы жұмыссыз ретінде, жұмыс ізлеп жүрген адам ретінде тіркелуге, жұмысынан айырылуы бойынша әлеуметтік төлемге өтінім жіберуге және мемлекет субсидиялайтын бас жұмыс орындарын – жастар практикасын, әлеуметтік жұмыс орындарын, қоғамдық жұмыс орындарын таңдауға болады.

Электрондық еңбек біржасын пайдаланушы кез келген адам көрсетілген қызметтерді нақты уақытта порталдан басты бетіне бөре алады. Мәселен, жыл басынан бері 15 мыңнан астам адам порталдағы қолжетімді сервистер арқылы жұмыс іздеуші азамат мөртебесіні алып, 13 мың адам жұмыссыз ретінде тіркелсе, 4 мыңнан астам адам мемлекет субсидиялайтын жұмыс орындарына жұмыс орыналасқан. Сондай-ақ, 14 мыңнан астам жұмыссыз прақтикті түрде өтінім жолдап, Мемлекеттік әлеуметтік стандарты қорынан жұмысынан айырылуы бойынша әлеуметтік төлем алған.

Айта кетейік, Электрондық еңбек біржасында жыл бойы жаңа сервистер мен қосымша мүмкіндіктерді енгізу жоспарланып отыр.

► ЭНЕРГЕТИКА

ӨНІМ ІРКАІССІЗ ЖЕТКІЗІЛМЕК

Өнімізге сұйытылған газ жеткізу жоспарына түзету енгізілді.

Бұл туралы Энергетика министрлігінің баспасөз қызметі хабарлады. Осыдан біраз бұрын Атырауда көлікке құятын газ ташпшылығы туғандықтан болатын. Атырау мұнай өңдеу зауытындағы каталитикалық крекинг құрылысының істен шығуына байланысты сұйытылған мұнай газы өндірілмейді. Істен шыққан қондырғының қалпына келтіру жұмыстары наурыздың соңына дейін созылатын болып тұр. Энергетика министрлігі осыған байланысты наурыз айына белгіленген сұйытылған мұнай газы жеткізу жоспарын түзетін, қайта жасайды.

Жаңа жоспарға сәйкес, Атырау мұнай өңдеу зауытына бекітілген өнірлер басқа кәсіпорындардың өнімдері себепінен қамтамасыз етілетін болды. «Атап айтқанда, Алматы, Қарағанды, Солтүстік Қазақстан, Жамбыл облыстары мен Нұр-Сұлтан және Алматы қалаларына сұйытылған газ жеткізуі «ПетроҚазақстанОйлПродуктс» ЖШС-не жүктелді. Ал, Қостанай мен Маңғыстау облыстарына қажетті өнімді «СНПС-АқтөбеМұнайгаз» АҚ жеткізеді. Атырау облысын «Тенішевройл» ЖШС, Батыс Қазақстан облысын «Жайықмұнай» ЖШС қамтитын болады. Қазір қайта түзетілген жоспарға сәйкес газ желісі ұзымдары мен жеткізуші зауыттар арасында шарттар жасалып жүртілуде. Осылайша, өңірлердің сұйытылған мұнай газына қажеттілігі жоспарлы көлемде қамтамасыз етіледі», деп хабарлады министрліктің баспасөз қызметінен.

Рымтай САҒЫНБЕКОВА

БИЗНЕС&АЙМАҚ

ЦИФРАҒЫ ҚАЗАҚСТАН

Отандық Aitube видеохостингі мобильді қолданбаны іске қосты

Aitube видеохостингі мобильді қолданбаны іске қосты. Пайдаланушыларға жергілікті түсірілген телехикаялар, мемлекеттік тілдегі ойын-сауық және танымдық контент, сондай-ақ қазақстандық телеарналар эфирлерінің трансляциясы ұсынылады.

НУРЛАН ҚУМАР

Колданбаны іске қосуды – отандық әзірлеушілер еңбегінің жемісі. Aitube платформасын жас қазақстандық Aitu-Dala digital-компаниясы қалыптастырып дамытуда. Видеохостингтің басты міндеті – Қазақстан тұрғындарының отандық контентке еркін арынағанын қолжетімділігін қамтамасыз ету. Видеохостинг несі Aitu-Dala компаниясының бас директоры Евгений Волковтың Aitube-тегі контент сұранысына не, ауқымды аудиториясы бар

екендігін атап өтті. «Сериялдар мен видеороликтерге көрермендеріміздің қолжетімділігін жеңілдету қисыны қалам болды. Порталдың аудиториясы ай сайынғы 2 миллион көрермен межесінен әлдеқашан асып үлгерген, ал қолданбаны Android және iOS негізіндегі құрылғылардың барлығына жүктеуге болады», – делі от.

Aitube – ұзақ өндірістердің эксклюзивті контентін, сонымен қатар телевизиялық ойын-сауық және ақпараттық шоулар мен пайдаланушылардың видеоларын бір ортаға тоғыстырған ұлттық видеохостинг. Aitube әрбір адам өзінің кез келген жағдайы менді аламын жариялай алатын, көрермен болса қазіргі жаңа құрылғылардың танып қана қоймай, Қазақстанда өндірілген контентке тегін қолжетімділікке ие болатын ашық алаң болып табылады. Сайтқа ай сайын 2 миллион адам кіреді, олардың 91%-дан астамы – Қазақстан тұрғындары.

ДҮБІРАІ ДОДА

Бірінші раундта нокаутқа түсірді

Қазақстандық Naiza Fighting Championship промоушнның баспасөз қызметі алдағы NFC 29 турнирінің қараларын жариялады.

САЛТАНАТ ҚАЖЫКЕН

Кештің басты жекпе-жегі қазақстандық файтер Жұман Жұмабеков пен оның қарсыласы ресейлік Вадим Малыгин арасындағы шайқас болды. Орта жеңіл салмақ (61,2 келі) дәрежесіндегі аймақ чемпиондығы титул бәсеке тігелен болатын.

Осыған орай NFC промоутерлік компаниясының өкілдері Алматыда журналистер мен жекпе-жекке қатысушыларын баспасөзмен баспасөз-конференциясын өткізді. БАҚ өкілдеріне арналған іс-шараға NFC промоушнның президенті Нұрбек Қарабала, DAR TEAM PRO (Қазақстан) командасының жауынгері Жұман Жұмабеков және оның Ресейден келген қарсыласы Вадим Малыгин, сондай-ақ файтерлер – Манас Темірбеков (Қырғызстан) және Серік Разғалиев (Ресей) қатысты. «Отандық MMA жана деңгейге көтеріліп, биік белестерді бағындыруда. Біздің сайыстарға деген жауапкершілігіміз артқан сайын қатарымызда әртүрлі салмақ дәрежесіндегі жауынгерлер толықтыруда, олар аралас жекпе-жек-тін

жанкүйерлеріне ұмытылмас эмоциялар мен әсерлі шайқастарды сыйлауға 100 пайызға дайын. Біз аудиторияның қазақстандық MMA-ға, сондай-ақ NFC аясындағы жекпе-жектерге деген қызығушылығын артып келе жатқанын түсінеміз, айқын көріп отырмыз және бұл жайт бізді қуантады», – деп атап өтті Нұрбек Қарабала.

DAR TEAM PRO командасының капитаны Жұман Жұмабеков алдағы жекпе-жекке сақдай сай, ол текетіреске дайындығын қалай өткені туралы әңгімеледі. «Мен жекпе-жекке толықтай дайынмын. Мен октагонға шығып, белбеудің Қазақстанда қалуы үшін қолымнан келгеннің бәрін жасаймын. Қарсыласым байсалды спортшы, жекпе-жек қиын болуы мүмкін, легенмен жеңістің тұрып желбіретемін. Ал Вадимге бұл шайқастың қарама-қарсы аяқталуын тілеймін», – делі Жұман Жұмабеков.

Көрші мемлекеттен келген файтер де шайқасқа барына жан-жақты дайындалып келгендігін тілге иек етті. «Менің мотивациям мықты, өз күш-жігерім сенемін және тек жеңіске бағыт аламын. Жұманды мықты қарсылас деп бағалаймын, оның тәжірибесі мол, ол тура текетіресуде де, партерде де шебер», – деп түсіндірді Вадим Малыгин.

ЭНЕРГЕТИКА

Күн электр стансасының құрылысы басталды

Италияның энергетикалық компаниясы Түркістан облысында ірі күн электр стансасының құрылысын бастады. Бұл күн электр стансасы – еліміздегі күн энергетикасы секторындағы «Епі» халықаралық энергетикалық компаниясының алғашқы ірі инвестициясы болып табылады.

АЙЖАН ЖАСБАТЫРҚЫЗЫ

Осыған орай облыс әкімі Өмірзақ Шөкеев Италияның Қазақстан Республикасындағы Елшісі Паскуале Д’Авино бастаған делегацияны қабылдады. Кездесу барысында екі тарап облыс аумағында бірлескен жобаларды жүзеге асыру мүмкіндіктерін талқылады.

Өңір басшысы облыста инвесторлар үшін қолайлы жағдай жасағанын және Түркістан өңірінің инвестиция тарту бойынша елімізде көш бастап тұрғанын жеткізді. Бүгінгі таңда өңірде баламалы энергия

өндірімен айналысатын италиялық «Am Wind (EN) компаниясы тарапынан Отырар ауданының Шәуілдір ауылында қуаты 50 МВт күн электр стансасының құрылысы жүргізілуде. «Түркістанға облыс орталығы мәртебесін беру қаланың ғана емес, бүкіл өңірге инвестиция тартуға айтарлықтай серпін берді. Бұл ретте инвестициялық ахуалды одан әрі жақсарту үшін инвестиция тартуды жүйелеу бойынша ауқымды жұмыс жүргізілуде. Сонымен қатар, жасыл экономикаға көшу жөніндегі тұжырымдамасы сәтті жүзеге асырылып келеді», – делі Өмірзақ Шөкеев.

компаниялардың өңірдегі бастамаларына толық қолдау көрсетуге дайын екенін білдірді.

Инвестициялық жобаның жалпы құны 12 млрд. теңгені құрайды. Отырар ауданындағы Шәуілдір ауылының маңында қуаттылығы 50 МВт күн электр стансасының құрылысы бойынша жұмыстар басталды. Салтанатты рәсімге Италиядан арнайы келген делегация мен Түркістан облысы әкімінің орынбасары Мейіраң Мырзалиев қатысты.

«Энергияның баламалы түрлерін дамытуға, күн мен жел энергиясын пайдаланатын технологияларды белсенді енгізу үшін барлық мүмкіндік бар. Осы орайда, электр энергиясы көздерін қайта жаңғырту – облыс экономикасының басым бағыттарының бірі. Түркістан облысында 320 МВт электр қуатының жетіспеушілігі байқалады. Сондықтан, облыстағы қажеттілікті қанағаттандыру үшін бүгінде, күн және су электр станцияларын салу бойынша 10 инвестициялық жобалар іске асырылған», – делі облыс әкімінің орынбасары.

«Епі» халықаралық компаниясы жергілікті еншілес «Am Wind» ЖШС арқылы салып жатқан күн электр стансасы 100 гектар аумақты алып жатыр. Мұнда 100 мыңнан астам фотоэлектрлік панельдер, қосалқы станса мен ұзындығы 8 шақырым болатын өзе электр жіберу желісі салынатын болады. Еліміздегі күн энергетикасы саласындағы «Епі» тарапынан қолға алынған алғашқы ірі инвестициялық жобасы алғашқы электр энергиясын биылғы жылдың 4-тоқсанында береді. 2022 жылдың басында толық аяқталып, елдің энергетикалық секторын біртіндеп декarbonизациялауға, яғни көмірқышқыл газын азайтуға өз үлесін қосады. Күн электр стансасы – ауаны ластамайды және экологиялық тиімді.

Түркістан облысында «Am Wind» ЖШС, «Hevel Kazakhstan» ЖШС, «KZT Solar» ЖШС сияқты 9 ірі күн электр стансасы және 6 су электр стансаларының құрылысы жүргізілуде. Был Түркістан облысында 52 млрд. теңгеге 120 МВт күн сәулесінен шығатын стансаларды салу жоспарланған.

ТУҒАН ЖЕР

Көккөл – Жамбыл облысы, Меркі ауданындағы Қарақастақ үстіртінің орналасқан ерекше көл. Жергілікті тұрғындар арасында «Әулие көл» аталып кеткен.

Аймақ тұрғындары аталмыш көле, лаже болса, жоламауға тырысады. Өйткені көлдің «адам жұтатын қасиеті» бар. Сол себептен де оны «Айдаһар көлі деп те атайды. Тіпті, оған «түйе көлі» деп қосымша атау таңғандар да бар. Аңызға сенсек, көле жылап басты, ұзын мойында, бір арқашты түйеге ұрса маңың мекендейді-мыс. Сол маңың қол суына елді қасиет дарытатын көрінеді. Осы маңда қой жайтатын қойшылар талай мәрте адамдардың суға кеткенін көріпті. Тіпті кейде малдарын суғаруға келгенде екі-үш қойдың жоқ болып шығатын көздері де болдыты. Көл ерекше мөдір, көкпенбек болып тұрып жатады. Атауына да лайық. Көлдiң тағы бір кереметі жыл жаңбыры болса да, құаңшылық болса да су деңгейі өзгермейді.

КӨККӨЛ КӨЛІ

Суретті түсірген Д.Балабақұлы

Құрылтайшы және шығарушы: «ҚАЗАҚ ГАЗЕТТЕРІ» Жауапкершілігі шектеулі серіктестігі
Бас редактор: Нұржан ҚУАНТАЛЫ
Бас редактордың орынбасары – Жұман ҚАЖЫКЕН
Рынак САҒИНАЕВА

Бөлім редакторлары: Ботагөз ӘБДІРҚАЙЫС, Истан ҚАМБАРОВ, Нұрлан ҚУМАР, Гүлмира МЕРАЛИНА, Бетүлге: Ернар ОРМАНОВ
«Қазақ газеттері» ЖШС-ның аймақтардағы өкілдіктері: Ақтөбе облысында: Жанғабұл Қабабаев 8 771 769 63 22 Маңғыстау облысында: Бектур Телуғалиев 8 701 774 2141
Газаптың төрінуі мен бет қатпауы «Қазақ газеттері» ЖШС-ның компьютерлік орталығында жасалды. Оффсеттік басылды.

АҚПАЛДАСТАР АЛҚАСЫ: АЛШАНОВ Рахман, ӘБДИМАННОВ Саркынғали, БЕКБОЛАТҰЛЫ Желісбай, ЕСПОЛТОВ Тілекес, КАЛИЕВ Габи
НҮРСЕЙІТ Айтқали, САЛПАБАЕВ Әбіғәпалар, САТЫБАЛДИН Садықбай, ТЕМІРБЕКОВ Нұрлан
Тапсырыс: 1510. Таралымы: 5000.
Газет аптасына 1 рет шығады. Газет «Дәур» РТБК ЖШС-да басылды. Алматы қаласы, Ш.Қалдаяқов көшесі, 17 үй. Тел.: 273-50-53.

МХЕН ЖАЙЛЫҚ: 050013, Алматы қаласы, Жетісхан көшесі, 175. 4-қабат. 403-Бөлек (Толықтар) тел.: 272-87-04
404-Бөлек (Бас редактор) тел.: 287-36-34 факс: 272-86-11
E-mail: kazzekonomika@mail.ru www.tengemonitor.kazgazeta.kz

E-mail: kazzekonomika@mail.ru www.tengemonitor.kazgazeta.kz Интернет-ресурсы: tengemonitor.kz Нұржан ҚУМАР